

Sámedikki dievascoahkkin

Čoahkkingirji 03/08

Ávjuvárgaaidnu 50, N-9730 Kárášjohka

Telefon +47 78 47 40 00

Telefaks +47 78 47 40 90

samediggi@samediggi.no

www.samediggi.no

Áigi: 27.10.08
Báiki: Roavvenjárggas

Áššelistu

Saksnr.	Sakstittel
030/08	Vuodđudeapmi
031/08	Sámediggeráđđi doaimadiedahus
032/08	Sámediggeráđi diedáhus sámi ášahusovddideami birra
033/08	Gáibádus listaevttohusaid sohka bealjuogadeapmái 2009 sámediggeválggas
034/08	Sámedikki cealkámuš 2009/ 2010 boazodoallošiehtadussii
035/08	Gažaldagat Sámediggeráđđái

Čoahkkináiggat

Áigi	Ášši	Siidu	
27.10.08	dii.09.00 - 09.25	030/08	4
	dii.09.25 - 14.20	031/08	6
	dii.14.20 - 14.30	035/08	50
	dii.14.30 - 17.10	032/08	26
	dii.17.30 - 17.35	033/08	35
	dii.17.35 - 18.40	034/08	37

Vuodđogiella:Dárogiella

Ášši 30/08 Čoahkkima vuodđudeapmi

Ášši meannudeapmi álggahuvvui 27.10.08 dii. 09.00

Áirasat

Čuovvovaš áirasat ledje vuodđudeamis:

1. Magnhild Mathisen	23. Tor Mikalsen
2. Gunn-Britt Retter	24. Hilde Anita Nyvoll
3. Knut Store	25. <i>ii várrelahttu Randi A. Skum ovddas</i>
4. Marianne Balto	26. Bjarne Store-Jakobsen
5. Jánoš Trosten	27. Lene Hansen
6. Tom Christer Sottinen (Per-Ivar Henriksen ovddas)	28. Ann-Mari Thomassen
7. Egil Olli	29. Berit Oskal-Eira
8. Terje Tretnes	30. Susanne Amalie Andersen
9. Synnøve Solbakken-Härkönen	31. Kjersti Myrnes Balto
10. Marie Therese N. Aslaksen	32. Vibeke Larsen
11. Aili Keskitalo	33. Roger Pedersen
12. Per Andersen Bæhr	34. Tone Finnesen
13. Isak Mathis O. Hætta	35. Anders Urheim
14. Klemet Erland Hætta	36. Miriam Paulsen
15. Tone Merete O. Olsen	37. Jarle Jonassen
16. Olaf Eliassen	38. Sten Erling Jønsson
17. Wiebke Synnøve Slåtsveen	39. Kirsten Appfjell-Eira
18. Per Edvind Varsi	40. Rita-Alise Porsanger
19. <i>ii várrelahttu John Harald Skum ovddas</i>	41. Jørn Are Gaski
20. Kjetil Romsdal (Toril Bakken ovddas)	42. Johan Mikkel Sara
21. Inger Jørstad	43. Ole Mathis Hetta (Kirsti Guvsám ovddas)
22. Willy Ørnebakk	

Juolluvuovvon permišuvnnat

Permišuvnnat olles dievasčoahkkimis

Áirras nr. 06 Per-Ivar Henriksen

Áirras nr. 20 Toril Bakken

Áirras nr. 25 Randi A. Skum

Áirras nr. 43 Kirsti Guvsám

Áirras nr. 19 John Harald Skum

Várrelahtut

Várrelahtut Tom Christer Sottinen

Várrelahtut Kjetil Romsdal

Várrelahtut Ole Mathis Hetta

I Áššebáhpirat

09.09.08 beaiváduvvon gohččun ja áššelistu

II Evttohusat ja mearkkašumit

Čoahkkinjodihangotti árvalus Sámediggái

09.09.08 beaiváduvvon gohččun ja áššelistu dohkkehuvvo oktan lassiaššiin 035/08 - Gažaldagat Sámediggeráđđai.

III Jienasteapmi

43 áirasis ledje 41 čoahkis. Jienasteapmi dahkkojuvvui čuovvovaš vuogi mielde:

- Čoahkkinjodihangotti árvalus dohkkehuvvui ovttajienalaččat.

IV Beavdegirjelasáhusat

Dán áššis ii ovddiduvvon beavdegirjelasáhus.

V Sáhkavuorolistu ja replihkat

	Sáhkavuorru	Replihkka
1	Jarle Jonassen, čoahkkinjodiheaddji	
	Terje Tretnes, čoahkkinnortnegii	
	Olaf Eliassen, čoahkkinnortnegii	
	Olaf Eliassen, čoahkkinnortnegii	

VI Sámedikki mearrádus

09.09.08 beaiváduvvon gohččun ja áššelistu oktan lassiaššiin 035/08 - Gažaldagat Sámediggeráđđai, dohkkehuvvo.

Ášši meannudeapmi loahpahuvvui 27.10.08 dii. 09.25

Vuodđogiella: Dárogiella

Ášši 31/08 Sámediggeráđi doaibmadiedáhus

Arkiiva

Arkiiváššenr.

SF-

08/3795

Ášši meannudeapmi álggahuvvui 27.10.08 dii.09.25

I Mildosat

Nr	Beaivi	Geas/Geasa	Namahus

II Evttohusat ja mearkkašumit

Sámediggeráđi árvalus Sámediggái:

Sámediggi váldá Sámediggeráđi diedáhusa áigodagas 10.05.08-09.10.08 diehttevassii.

1 Doaimma birra

Diedáhus guoská Sámediggeráđi doaimmaide áigodagas 10.05.08 - 09.10.08. Sámediggeráđdi lea dán áigodagas doallan 4 čoahkkima ja lea meannudan 43 ášši. Čujuhit čoahkkingirjiide 05/08, 06/08, 07/08 ja 08/08.

Sámediggeráđdi áigu dán diedáhusas válddahallat ollu áššiid maiguin ráđdi lea bargan dán áigodagas.

Nugo boahdá ovdan geahčastagas www.samediggi.no de lea ráđdi searvan ollu čoahkkimiidda ja ovddastemiide.

Ođđa direktvra

Sámedikki ođđa direktvra, Rune Fjellheim, álggii bargui 01.09.08. Sámediggeráđdi sávvá sutnje buresboahitima ruovttoluotta Sámediggái ja sávvá ahte son lihkestuvašii doaimmaiguin mat leat sus ovddabealde.

Sámedikki boađusrehketdoallu 30.06.08 nammii

Váikkuhangaskaoapmereketdoallu 30.06.08 nammii čájeha ahte lea vel báhcán 20,8 % váikkuhangaskaomiin juogadeapmái jagi 2008 bušeahta ektui.

Politiikalaš ja hálddahaslaš dási doaibmarehketdoallu 30.06.08 nammii čájeha ahte lea 65,4 % báhcán geavahussii jagi 2008 ollislaš bušeahta ektui. Dat mearkkaša dan ahte jagi 2008 geassemánu nammii lea geavahuvvon 34,6 %. Doaibmarehketdoallu jagi 2008 geassemánu nammii čájeha ahte leat bisson juolluduvvon rámmaid siste.

Eanet dieđut rehketoalu birra 30.06.08 nammii gávdnojit mildosis.

Bušeahtta

Earáláhkai geavaheapmi ohcavuđot ulbmiliid siskkobealde

Sámedikki 2008 bušeahta ektui, kap. 3.2 Ohcavuđot doarjagat, lea Sámediggeráđis fápmudus earáláhkai geavahit gitta 20 % rádjai várrejuvvon ruđain bušeahtas ovttaskas ohcavuđot ulbmiliidda. Ruđat galget geavahuvvot daid rámmaid siskkobealde mat leat várrejuvvon Sámedikki ohcavuđot

doarjjaortnegiidda, ja Sámediggeráđđi galgá bušehttajagi dieđihit Sámedikki dievasčoahkkimii jos ruđat leat geavahuvvon earáláhkai, geahča ášši 43/07.

Sámediggeráđđi lea earáláhkai geavahan iešguđege ohcanvuđot poasttain 7 887 500 ru čakčamánu 2008 nammii. Ohcanvuđot váikkuhangaskaomiid earáláhkai geavaheapmi boahdá das go leat báhcán geavatkeahces ruđat maŋŋá ohcanáigemeari, ja dasa lassin leat geassán ruovttoluotta muhtun lohpiduvvon doarjagiid ja leat ožžon ruovttoluotta ovdal juolluduvvon doarjjaruđaid.

Eanet dieđut earáláhkai geavaheamis leat mildosis R-áššis 105/08.

Sámediggeválga

Láhkaásahusat sámediggeválgga čađaheami várás leat sáddejuvvon gulaskuddamii Bargo- ja searvadahttindepartementii. Gulaskuddanárvalus lea ráhkaduvvon Sámedikki evttohusa mielde. Konsultašuvdnaproseassas ođđa láhkaásahusaid hárrái lea Sámedikki evttohus biddjojuvvon vuodđun. Láhkaásahus lea heivehuvvon rievdadusaide sámelága válganjuolggadusain maid Stuorradiggi mearridii gidđat, geahča Od.proposišuvnna nr. 43 (2007-2008).

Váldorievdadusat sámelágas lea dat ahte válgabiirriid lohku lea unniduvvon, ovdal ledje 13 ja dál leat 7, ja válgabiirriid áirrasjuohku mearrašuvvá dan vuodul man gallis leat registrerejuvvon guđege válgabiirres Sámedikki jienastuslogus. Válganjuolggadusat leat dál nu ahte gielddain gos leat unnit go 30 olbmo jienastuslogus, sáhtta dušše ovdagihit jienastit. Dásenmandáhtaortnet váldojuvvui eret maŋŋá láhkarievdadusa. Ođđa ortnet álkiduhtta sámediggeválgga administrerema gielddain, sihkkarastá stuorát proporsjonalitehta mandáhtaid juogadeamis ja dahká vejolažžan gárvvistit válgabohtosa juo válgaija. Rievdadusat sámediggevalgaortnegis eaktudit rievdadusaid sámediggeválgga láhkaásahusas. Gulaskuddanáigemearri lea 17.11.08.

Dásseárvu

Sámediggeráđđi lea juogadan ruđaid doarjjaortnegis dásseárvodoaibmabijuide Sámedikki bušehtas. Sámediggeráđđi válljii vuoruhit dásseárvobarggus seksuála sojuid. Dan geažil go lea stuorra dárbu bidjat fuomášumi miellaguottuide eará sojuid ektui go heterofiillaid ektui sámi servodagas. Sámediggi lea bures gulahallan sámi homofiillaid ja lesbaid fierpmádagain sin barggu ektui proševttaiguin maidda leat ožžon doarjaga. Illudahtta oaidnit go sii leat leamaš sámi festiválain ja go sin ášši lea ožžon posiitiivva mediaberoštumi maŋŋá.

2 Áššesuorggit

Ovttasbargu

Regionála ovttasbargu

Sámediggeráđis lea leamaš čoahkkinn Davvi-Trøndelága fylkkagielddain earret eará guorahallan dihte ovttasbargošiehtadusa mii lea Sámedikki ja fylkkagielddaid gaskka máttasámeaguovllus.

Sámediggeráđđi lea áigumin doallat čoahkkima Oslo gielddain vejolaš ovttasbargošiehtadusa hárrái beliid gaskka. Oslo gielddas lea boahán posiitiivlaš vástádus dása ja čoahkkinn šaddá dollojuvvot skábmamánus.

Sámi ovttasbargu

Sámi parlamentáralaš ráđi stivra doalai čoahkkima 26.-27.08. 2008 Heahtás. Earret eará meannuduvvui ášši sámi giellabarggu ođđasis organiseremis sámedikkiid ovddasvástádussuorggi siskkoabealde.

Riikkaidgaskasaš ovttasbargu

Sámediggeráđđi lea doallan jahkebeallásaš čoahkkima Olgoriikkadepartemeantta stáhtačállin Elisabeth Walaasiin. Čoahkkimis gieđahallojuvvojedje earret eará davveguovlopolitihkka ja dálkkádat, minerála-

láhka ja ealáhusovddideapmi davvin, davviriikkalaš sámekonvenšuvdna, raporteremat ILO-konvenšuvna 169 ektui, ja dasto barentsovttasbargu ja árkntalaš ovttasbargu. Dasa lassin lei sáhka muhtun konkrehta áššiid birra, nugo StatoilHydro oljohkandoaimma birra jieknaguovlluin Tsjuktsjerábis Davvi-Alaskas.

Sámedikki presideanta Egil Olli searvvai Norgga eamiálbmotprográmma 25-jagi čalmmusteapmái ja dan čuovvu seminárii, "eamialbmogat ja alit oahppu - vejolašvuodát ja hástalusat eamiálbmogiid vuoigatvuodaid nannenbarggus" Dán lágidi norgga ambassadevra Brasíllas. Sámedikki presideanta doalai álggahansáhkavuoru rahpanbeaivvi ja sáhkavuoru Sámedikki ásaheami ja barggu birra, earret eará čilgi konsultašuvdnašiehtadusa birra. Son čilgi maiddái proseassa birra movt ovddidit Sámi allaskuvlla sámi universitehtan. Norgga Brasíllia ambassadevrras lea mañimuš guhtta jagi leamaš ovddasvástádus norgga eamiálbmotprográmma jodiheames Brasíllas. Prográmma maid ovdal jodiheje Norad ja Fafo, bidjá guovddázii eamiálbmotsearvama ovddideami ja oadjebasvuoda mearrádusproseassain demokrátalaš rámmaid siskkobealde.

Sámedikki presideanta searvvai, ovttas earret eará Norgga olgoriikaministtariin Jonas Gahr Støre, dalle go Barentsguovllu eamiálbmot ovddasteaddjit deaivvadedje Girkonjárdgas ságastallat oktasaš hástalusaid ja viidáset ovttasbarggu birra rájaid rastá. Čoahkkinoasseváldit ledje ovttaoaivilis ahte stuorámuš hástalus guovllu eamiálbmogiidda lea várra árbevirolaš ealáhusvugiid ja kultuvrra suodjaleapmi bálddalagaid luondduressusaid viiddis roggamiin. Sámedikki presideanta deattuhii ahte lea deatalaš oahpásmuvvat sihke posiitiiva ja negatiiva váikkuhusaide dán roggama oktavuodas. Olgoriikaministtar Jonas Gahr Støre deattuhii ahte Norga váldá dáid hástalusaid duodas ja ahte ráđdehus lea sorjavaš Barentsguovllu eamiálbmogiiguin gulahallamis.

Vuoigatvuodát

Finnmárkkulága § 16 viđát lađđasis boahťa ovdan ahte Finnmarkkuopmodaga bearráigeahččanlávdegoddi galgá buktit jahkásaš raportta, ja ahte dat galgá addojuvvot Finnmarkku fylkkadiggái, Sámediggái ja departementii, geahča FL § 16 viđát lađđasa. Sámediggi lea danne ožžon jagi 2007 raportta bearráigeahččanlávdegottis ja dasa beassá dievasčoahkkin oahpásmuvvat go dat lea mielddusin dán sámediggeráđi dieđáhusas.

Sámediggeráđdi searvvai ja doalai sáhkavuoru semináras árbevirolaš máhtolašvuoda ja dahkkivuoigatvuoda birra. Seminára lágidi Sámikopiija, ja dat organisašuvdna ovddasta sámiid dahkkivuoigatvuodaid Norggas, Ruoŧas, Suomas ja Ruoššas.

Biras ja areálat

Ovccát oasálaščoahkkin biologalaš šláddjivuoda konvenšuvna vuolde

Sámediggi lea searvan Norgga delegašuvnnas ovccát oasálaščoahkkimii biologalaš šláddjivuoda konvenšuvna vuolde. Sámiráđdi searvvai iežas stáhtusiin ii-stáhtalaš álgoálbmotorganisašuvdna, ja jodihi álgoálbmotforuma biodiversitehta hárrái. Ollásit serve badjel 4000 delegáhta, ja dahkkojuvvojedje 37 mearrádusa. Duiska ovdagoddi deattuhii hui ollu áššejođu áššiin mat gusket genaresurssaide, meahccesuodjaleami ruhtadeapmái ja mariidna biošláddjivuoda ja meahcešláddjivuoda bargoprográmma ovddideapmái.

Sámediggi vuoruhii erenoamážit fáttá genaresurssaide birra, ja šattai ovttaoaivilvuodta das ahte gozihit álgoálbmotperspektiivva proseassas, ja mi lea vuodđun boahťeáiggi siehtadallamiidda čuovvovaš oasálaščoahkkima ráđjai 2010:s. Galget dollojuvvo golbma bargujoavkočoahkkima ja golbma ekspeartačoahkkima. Álgoálbmotsearvan proseassas lea dohkkehuvvon, ja áigumuššan lea viidat siehtadallat álgoálbmogiid árbevirolaš máhtolašvuoda go guoská genehtalaš resurssaide.

Sámediggi deattuhii maiddái eamiálbmogiid árbemáhtuid, innovašuvna ja biologalaš šláddjivuoda suodjaleami (artihkal 8 j). Konvenšuvnnaid oasálaččat leat geatnegahttojuvvon árvvus atnit, suodjalit ja bisuhit álgoálbmogiid árbemáhtuid dávistettiin suodjaleapmái ja nana ceavzilis geavaheapmái, nu

ahte máhtolašvuohta gaskkustuvvo boahhtevaš sohka buolvvaide. Stuorámuš oassi šiehtadallamiin dahkkojuvvojedje eahpeformála bargojoavkkus maid Norga ja Ghana jodihedje. Muđui muddii Austráalia iežas posišuvnna, ja dohkkeha dál dieđihuvvon miehtama álgoálbmotmáhtu ektui. Sii dieđihedje maiddái ahte áigot dohkkehit ON eamiálbmot vuoigatvuođajulggastusa.

Dahkkojuvvojedje mearrádusat main deattuhuvvo man deatalaš lea buoridit suodjalanguovlluid hálddašeami, maiddái lánkaaddima ja ollašuttima, ja dasto eamiálbmotgiid searvadahttima hálddašeamis. Oasálaščoahkkin deattuhii erenoamážit fáttá bioboaldámuš. Váldofokus lei maiddái dálkkádatrievdamiid ja biošláddjivuoda ektui. Oasálaščoahkkin sávvá buresboahhtima bargui mii guoská meahcehuhttima unnudeapmái ja meahcefuonideapmái dálkkádatkonvenšuvnna vuolde.

Suodjalanplánat – konsultašuvnnat

Sámediggi lea čađahan konsultašuvnnaid Norlándda fylkkamánniin suodjalanplánaid ektui. Šattai ovttaoavilvuohta mandáhta ja čoahkádusa ektui go guoská Sundsfjordfjellet suodjalanpláni, Møysalen álbmotmeahci hálddašanpláni ja eanadatsuodjalanguvlui, Lomsdal-Visten nasjonalpark/Njaarken vaarjelimmiedajve hálddašanpláni ja Strauman eanadatsuodjalanguvlui, Sjunkhatten álbmotmeahci hálddašanpláni, ja dasto viidáset bargui Sáltoduoddara álbmotmeahci viiddideami suodjalanpláni.

Sámedikkis leat leamaš konsultašuvnnat Birasgáhttendepartemeanttain nationála mariidna suodjalanplána ektui. Golmma davimus fylkkagiieldas leat doaittáži plánejuvvon 11 guovllu mariidna suodjaleapmái. Konsultašuvnnaid bokte lea šaddan ovttaoavilvuohta das ahte suodjalanproseassa čuovvu suodjalanplánabarggu njuolggadusaid, ja ahte ásahuvvo bargolávdegoddi mas lea sámi ovddastus. Bargolávdegotti mandáhta ja čoahkádus mearriduvvo maŋŋá go konsultašuvnnat stáhtalaš eiseválddiid ja Sámedikki gaska leat čađahuvvon. Bargolávdegoddi galgá sáhttit ovddidit evttohusa sierra čielggadusaid hárrái mat sihkkarastet mearridanvuođu suodjaleapmái. Sámediggi čuovvola viidáseappot suodjalanplána konsultašuvnnaid bokte stáhtalaš eiseválddiiguin regionála ja guovddáš dásis maŋjelis suodjalanproseassas.

Sámediggi lea bivdán Romssa fylkkamánniin konsultašuvnnaid Bearddu álbmotmeahci evttohusa ektui. Evttohus siskkilda siskkit osiid Sordalenis ja Isdalenis ja duottarguovlluid ruotaráji guvlui, ja dasto viiddiduvvon molssaeavttu 2 nuorttas Alttesjávri guvlui. Sámedikkis lea áigumuš čađahit čoahkkimiid Talma sámečearuin álbmotmeahceevttohusa ektui. Das leat vuoigatvuođat guvlui guovllu dološ áiggiid rájes geavaheami bokte, sihke boazodoallo-, bivdo- ja guolástanrivttiid ektui. Muđui geavahit sihke Gielas ja Alttesjávri boazodoalloorohagat guohtoneatnamiid álbmotmeahceevttohusa siskkobealde.

Luonddušláddjivuodáláhka

Várrepreseidanta Marianne Balto ja ráđđelahttu Vibeke Larsen, ja dasto NSR joavkojodiheddji Aili Keskitalo ja sámediggeáirras Gunn-Britt Retter (NSR/SáB), leat čađahan konsultašuvnnaid Birasgáhttendepartemeantta stáhtačállin Heidi Sørenseniin ođđa luonddušláddjivuodálága ektui.

Loahpalaš konsultašuvnnat áššis galget leat 29.10.08. Birasgáhttendepartemeanttas lea áigumuš sáddet lánkaevttohusa Sturradigái ovdal dán jagi loahpa. Sámedikki dievasčoahkkin mearrida oainnus luonddušláddjivuodáláhkaárvalussii sierra áššis. Várre skábmamánus.

Minerálaláhka

Sámedikki preseidanta Egil Olli ja NSR joavkojodiheddji Aili Keskitalo leaba čađahan konsultašuvnnaid Ealáhus- ja gávpedepartemeantta stáhtaráđiin Sylvia Brustadiin ođđa minerálalága hárrái. Konsultašuvnnain ii šaddan ovttaoavilvuohta, ja stáhtaráđdi Sylvia Brustad oavvilda ahte ii leat doavva šaddat ovttaoavilvi lánkaárvalusa hárrái, ja ahte departemeantta oavvilda ahte konsultašuvnnat leat loahpahun.

Sámedikki preseidanta šalloša sakka go konsultašuvnnat leat loahpahun. Sámedikki preseidanta čujuha ahte olles konsultašuvdnaproseassas leat leamaš golbma mearrideaddji oasi maid Sámediggi

oaivvilda galget leat čielggaduvvon lágas. Dan oktavuodas lea sáhka ahte eamiálbmotvuoigatvuođat galget gustot buot árbevirolaš sámi guovlluide, ahte lágas galgá leat mearrádus eamiálbmotdivada hárrái mii sihkkarastá ahte mineráldoaimma ávkeárvu boahdá ávkin guoskevaš sámiide ja báikegottiide, ja ahte sámiid konsultašuvdnavuoigatvuohta mearriduvvo lágas. Sámediggeráđđi deattasta ahte Sámediggeráđđi áigu árvalit ahte Sámediggi ii doarjjo láhkaárvalusa nugo dat dál lea.

Minerálaláhka meannuduvvo sierra áššin Sámedikkis, jáhku mielde skábmamánu dievasčoahkkimis.

Šiehtadus Sámedikki ja Norgga čázádat- ja energiijadirektoráhta gaska konsultašuvnnaid čađaheamis energiijaássiin

Sámediggi ja Norgga čázádat- ja energiijadirektoráhta leat šaddan ovttaoavili šiehtadusa hárrái čađahit konsultašuvnnaid energiijaássiid oktavuodas. Šiehtadusas konkretiserejuvvojit ja dárkilastojuvvojit prosedyrat Sámedikki ja stáhtalaš eiseválddiid gaskasaš konsultašuvnnaid hárrái. Šiehtadus ii láivudahte/geanohte bajimus konsultašuvdnaproseyraid sisdoalu. Maid ii vurdojuvvo nu olus stuorat siskkáldas resurssaid geavaheapmi. Jos čájeha ahte šiehtadus buvttiha liigebarggu, de áigu Sámediggeráđđi váldit dan ovdan guoskevaš stáhtalaš eiseválddiiguin. Šiehtadus dahkkojuvvo hálddahusa dásis, dannego Sámediggi politihkalaš orgánan ii daga dán lágan šiehtadusaid direktoráhtain. Sámediggeráđđi sávvá ahte dát šiehtadus mielddisbukta dan ahte sámi beroštumit ja hástalusat eanet oainnusmahttojuvvojit dan oktavuodas go stáhtalaš eiseválddit meannudit energiijaássiid.

Čielggadusprográmma Báhcavuona ja Hammarfeasta gaskasaš elfápmolinjá hárrái Sámediggi ja Norgga čázádat- ja energiijadirektoráhta leat konsultašuvnnaid maŋŋá šaddan ovttaoavili váikkuhaniskančielggadusprográmma hárrái go guoská plánaide ráhkadit ođđa elfápmolinjá Báhcavuonas ja Hammarfestii. Prográmma bokte galget váikkuhusat boazodollui, eará sámi meahcástanealáhusaide ja sámi kulturmuittuide čielggaduvvot. Dát dahkkojuvvo sihkkarastin dihte dan ahte sámi beroštumit ja vuoigatvuođat gozihuvvojit dohkálaččat. Čađahuvvon váikkuhus-čielggadusat galget fas ođđasis konsulterejuvvojit ja geavahuvvot vuodđun maŋŋá go mearriduvvo galgágo doaibmabidjui addojuvvojit konsešuvdna vai ii.

Kulturmuittosuodjaleapmi

Ođđa teknikka kulturmuittosuodjaleami oktavuodas – girdiin laserskánen

Sámediggi lea ovttasbargguin Finnmárkkku fylkkamánniin 2008 fealtaáigodagas searvan geahččalanprošektii man oktavuodas ođđa teknikka kulturmuittosuodjaleami oktavuodas lea iskkaduvvon. Norgga kulturmuittodutkaninstituhtas (NIKU) lea válodoovddasvástádusa proševttas, masa Riikaantikvára dan lea bidjan. Teknikka doaibmá dainna lágiin ahte girdi erenoamáš rusttegiiguin mat sáddejit hui ollu laserpulssaid, girdá muhtun dihto guovllu badjel. Laserpulssat reflekterejit eatnama vuostá ja ruovttoluotta girdái mas leat erenoamáš rusttegat. Go dieđut laserpulssain leat analyserejuvvo, de šaddá boadus kártalágan hámis mii čájeha guovllu topografii, mas leat mielde sihke lunddolaš ja olbmoráhkadan struktuvrrat eatnamis.

Finnmárkkus válljejuvvui Gollevári guovlu Deanu gielddas geahččalanguovlun. Guovllus ledje ovddežis juo dovddus ja registrerejuvvo mánga bivdovuogádaga. Kártamállet mat válodojuvvojedje guovllus čájehedje čielgasit ollu jeavddalaš struktuvrraid, maid sáhtii jáhkkat ahte dat leat sierralágan bivdovuogádagat bivdorokkiiguin. Kártamálliin sáhtii maid oaidnit muhtun struktuvrraid mat eai lean jeavddalaččat. Dárbu lei dárkkistit ahte ledje go dat navdojuvvo bivdorokkit duođai bivdorokkit ja mat dat soahtáhatstruktuvrrat sáhte leat. Danne geahčaduvvui guoskevaš guovlu ja viehka ollu dain struktuvrrain dárkkistuvvojedje. Dárkkistangeahčadeapmi čájeha ahte eanaš struktuvrrat mat navdojuvvojedje bivdoroggin maiddái duohtavuodas ledje bivdorokkit. Soahtáhatstruktuvrraid dárkkisteamis mat ledje lahka bivdovuogádagaid, čájehii ahte muhtumat dain ledje biergovuorkkát. Earát ledje luondduviđat, erenoamážit dat mat ledje okto guovllus almmá mange lágan oktavuodain bivdovuogádagaide.

Dát orru leamen miellagiddevaš vuohki man vuodul viidáseappot bargat ja maid sáhtta geavahit lassin fealtageahčademiide. Dát sáhtta addit ávkkálaš veahki kulturmuittuid suodjalanbargui. Dađistaga go oahppat buorebut dulkot daid sierralágan kártamálliid, šaddá várra maiddái vejolaš buorebut plánet gokko geahčademiid báikkis ferte dahkat ja gokko ii dárbbas geavahit nu ollu resurssaid. Doaisttáži lea vuohki hui divrras, muhto vuohki sáhtta šaddat okta dehálaš oassi sámi kulturmuittuid suodjalanbarggus viidáseappot.

Kultuvra

Kultuvrralaš ovdanbuktimat

Kultur- ja girkodepartemeanta ja Sámediggi leat hálddahusdásis čađahan konsultašuvnnaid daid doaibmabijuid birra mat bohtet ovdan St.dieđáhusas. nr. 32 (2007-2008) Bak kulissene, om scenekunst i Norge. Iešalddis ii lean sámi lávdedáidda namuhuvvon stuorradiggedieđáhusas. Danne lea Sámediggi hui duhtavaš go sámi lávdedáidda lea ožžon saji dieđáhussii ja ahte departemeanta dieđáhusas áiddostahtta stáhta bajimus ovddasvástádusa sámi kultuvrras ja ahte sámi kultuvra lea deatalaš oassi riikka kulturpolitihkas. Lea deatalaš ahte maiddái sámi lávdedáidda gullá daidda lávdedáidaga doaibmabijuide mat álggahuvvojit riikkalaš dásis. Ovdamearkan dasa lea Dramatikkens hus ásaheapmi masa galgá gullat maiddái sámi dramatihka nannen. Beaivás Sámi Teáhter lea sámi nátionála teáhter. Sámediggeráđđi áigu čuovvolit teáhtera stáhtusa ja dili guovddáš eiseválddiid ektui.

Kultuvrralaš arenat ja deaivvadansajit

Valáštallan

Sámedikki presideanta Egil Olli oassálasttii Sámiid Valáštallanlihtu-Norgga diggái. Sámedikki presideanta deattuhii dearvvahansártnistis dan deatalaš barggu maid valáštallanlihkadus ovddasta, ja rábmui SVL-N barggu sámi valáštallama organiseremiin. Son dovddahii sártnistis ahte Sámediggi áigu bargat viidáseappot sihkkarastimiin nu buriid rámmaeavttuid sámi valáštallamii go vejolaš.

Sámediggeráđis lei čoaččkin OG Romsa 2018:in. Áigumuššan lei Sámediggái oahpásmahttit OG-ohcama sámi dimenšuvnna. Sámediggi čuhui guovtti dievasčoaččkinmearrádussii mas Sámediggi geatnegahtii iežas oassálastit ráhkanemiide. Norgga valáštallanlihtu stivra mearridii maŋŋá geassit ruovttoluotta ohcama lágideit OG Romssas. Sámediggeráđđi šalloša dán mearrádusa, muhto ráđđi váldá dan diehttevassii. Dattetge áigu Sámediggeráđđi dan barggu vuodul ja daid proseassaid vuodul mat čađahuvvojedje Romsa 2018 oktavuodas, rabas mielain árvvoštallat oassálastima sullasaš proseassaide maiddái boahpteáiggis.

Juogadettiin Norsk Tipping badjebáhcaga valáštallanáigumušaide 2008:s lea stáhtaráđis cuoŋománus várrejuvvon 600 000 ru sámi valáštallamii. Doarjja lea fievrriiduvvon Sámediggái, ja Sámediggeráđđi lea daid njuolggadusaid vuodul maid Kultur- ja girkodepartemeanta lea mearridan doarjaga várás, juohkán viidáseappot buot dáid ruđaid SVL-N:ii.

Sámediggeráđis lea leamaš čoaččkin Divttasvuona suohkaniin dahkorássašiljuid oktavuodas. Divttasvuona suohkan, sátnojeđiheaddji ja várresátnojeđiheaddji bokte, muitalii suohkana iešguđet dahkorássašilju plánaid birra. Dáid áigot geahččalit oheat ruhtaduvvot vuosttažettiin speallanruđaiguin. Suohkan háliida Sámedikki árvvoštallat searvat proševttaid ruhtadeapmái regionála ovddidanruđaiguin/ovttasbargošiehtadusa ruđaiguin. Sámediggeráđđi dovddahii ahte áigu leat posiitiiva dakkár árvvoštallamii, muhto ahte suohkan berre vuoruhit iešguđet molssaevttuid gaskkas.

Kulturviesut

Sámediggeráđis lea leamaš čoaččkin Kultur- ja girkodepartemeantta stáhtaráđiin, Trond Giske:in. Čoaččkima duogáš ledje dat evttohusat mat bohtet ovdan kulturpolitihkkakapihttalas St.dieđáhusas nr. 28 (2007-2008) Sámeapolitihka birra. Erenoamážit ságaškuššojuvvui dat evttohus ahte ásaheit ođđa viessoláigortnega go stáhta ruhtada ođđa kulturviesuid. Departemeanta áigu bovdet Sámedikki konsultašuvnnaide ovdalgo viessoláigoortnet vejolaččat ásašuvvo.

Sámediggeráđđi válddi maid ovdan kulturpolitihka oppalaš hástalusaid, ja maiddái gažaldaga ásaht Riddu Riđu guovddášfestiválan ja sámi museaid dili. Ovttamielalašvuohta lei das ahte ferte ain nannet Sámedikki ekonomalaš rámmaid sámi kulturviesuide. Giske oaivvildii ahte ráđđehusa kulturáingiruššan 2014 rádjai boahtá maiddái buorin sámi kultuvrii. Son deattuhii dattetge ahte Sámediggi dat ferte dahkat vuoruhemiid sámi kultuvrii, addojuvvon rámmaid siskkoalbe. Sámediggeráđđi čujuhii dasa ahte Sámedikkis ii leat váikkuhanváldi daidda rámmaide mat addojuvvojit, ja danne lea hui deatalaš ahte ásahevvojit duohta bušeahttakonsultašuvdnaortnegat.

Vuodđudus Sijte Jarne lea bivdán Sámediggeráđi nammadit ovttá stivralahtu kulturguovddáži. Stivrras leat 5 lahtu. Daid lea Helgelándda sámesearvi (2 lahtu), Gaska-Norgga sámeskuvlla váhnemiidráđđi (1 lahtu), Maadtoej Sijti Båatsoe (1 lahtu) ja Nordlándda fylkkasuohkan (1 lahtu) nammadan. Sámediggeráđđi lea dovddahan ahte dakkár stivranammadeapmi lea buorre. Dat maid čuovvu Sámediggeráđi ásahepolitihka.

Sijte Jarne lea maiddái fuomášuhtán Sámediggeráđi ahte Nordlándda fylkkasuohkan lea mearridan geassit iežaset stivralahtu eret doaimmas 2008 rájes. Dasa lea Sámediggeráđđi čujuhan ahte min mielas lea lunddolaš ahte Nordlándda fylkkasuohkan lea ovddastuvvon stivrii. Duogážin dasa lea ahte fylkkasuohkan juolluda deatalaš oasi doaimmadoarjagis, ja ahte Sámedikkis ja fylkkasuohkanis lea lagaš ovttasdoaimman ovttasbargošiehtadusaid bokte.

Sámediggeráđis lea viidáseappot leamaš čoahkkinn Sijte Jarne:in ja Árborddi suohkaniin. Čoahkkimis gieđahallojuvvojedje ásahepolitihka oppalaš hástalusat ja sámi ásahepolitihka dili. Lei ovttamielalašvuohta das ahte ásahepolitihka nannet ferte jotkojuvvot. Viidáseappot evttohuvvui ahte nammaduvvo bargojovku masa Sámediggi, Nordlándda fylkkasuohkan, Árborddi suohkan ja Sijte Jarne servet. Áigumuššan lea ovddidit Sijte Jarne nu ahte dat bohciida nana sámi ásahepolitihka miid earret eará galgá bargat dainna áigumuššan ahte:

- nannet ja viidáseappot ovddidit guovddáža mávssolaš ásahepolitihka guvlui
- nannet máttasámi giela, kultuvrra ja árbevieruid, das maiddái girjeráđjobálvalusaid
- galgá leat guovddáš oassálasti ja eaktudeaddji máttasámi giela, kultuvrra ja ealáhepolitihka ovddideami
- ovddidit dakkár jurdagiid, fálddagaid ja gelbbolašvuođa, miid boahtá guovllu olles máttasámi álbmogii buorin ja leat mielde nannemin oktavuodaid ja fágalaš birra.

Sii, geaidna dat ášši guoská, leat midjiide addán posiitiiva dieđuid dan birra ahte dakkár bargojovku dárbbášuvvo ja oassálastima birra.

Museat

Sámediggeráđis lei čoahkkinn Sámi museaservviin mas sámi museaid guovddáš čuolbmačilgehusat ságaškuššojuvvojedje. Vuosttažettiin gieđahallojuvvojedje museaid ekonomalaš hástalusat. Museasearvi háliida ahte ruđat museaide galget merkejuvvot stáhtabušehtti. Sámediggi lea oaidnán ahte Sámi museasearvvis leat ollu doaimmat, ja ahte sii barget bures.

Bargo- ja searvadahttindepartemeanta lea várren 0,5 milj. ruvno 2008:s sierranas proševttaide/ doaimmabijuid nuortasámi guovllus. Sámediggeráđđi lea oassálastán čoahkkimis daid doaimmabijuid čuovvoleami birra, mat čatnasit dán juolludeapmái. Nuortasámi musea áigu čuovvolit dán ášši viidáseappot.

Sámediggi oassálastii sámi museafierpmádaga nuppi čoahkkimii geassemánus. Čoahkkimis mearriduvvui ahte fierpmádaga vuosttaš prošakta galgá váldit ovdan daid museaid čoakkáldathálldašemi ja oktasaš web-uskkádaga ovddideami, main leat sámi vuorkkát. Skábmamánus lágida fierpmádat seminára mas dat proševttat leat fáddán. Sámediggeráđđi lea juolludan ruđaid seminárii.

Sámediggeráđđi lea álggahan proseassa nu ahte sámi dáiddamusea sáhttá duohtandahkkojuvvot. Statsbygg lea dadjan ahte sii sáhttet prošekteret vistti. RiddoDuottarMuseat veahkehit Sámedikki ráhkadit dan várás bargodokumeantta Statsbyggii.

Sámediggeráđđi lea nammadan ođđa stivrajođiheaddji vuodđudussii Saemien Sijte maŋŋágo Rune Fjellheim álggii virgái Sámedikki direktvevan. Ođđa stivrajođiheaddji lea Dan Jáma. Jáma orru Lulejus ja bargá govvideaddjin. Alvar Dunfjell, gii orru Guovdageainnus, nammaduvvui seammás stivrajođiheaddji ođđa persovnnalaš sadjásažžan. Goappašagat doibmet 31.12.09 rádjai.

Sámediggeráđđi lea maid nammadan ođđa persovnnalaš sadjásačča stivrajođiheaddji Liv Østmo ovddas vuodđudussii RiddoDuottarMuseat. Aage Gaup geassáid dán doaimmas. Ođđa persovnnalaš sadjásaš lea Sire Fors Grønmo. Son lea duodjioahpahalli ja lea Kárášjogas eret.

Festiválat

Sámediggeráđđi lea hui ilus go Riddu Riđđu festivála lea šaddan guovddášfestiválan. Dat lea bures ánsásášuvvon dan barggu ovddas maid festivála lea dahkan 17 jagi čađa, seammás go dat addá festiválii eanet oadjebas ekonomalaš vuodu. Sámediggeráđđi lea čoaččimis Riddu Riđđu festiválain dadjan čielgasit ahte Sámedikki doarjja ii leat mielde dan regionála doarjagis, muhto lea lassin stáhta juolludussii. Dát nanne vel ain eanet festivála ekonomalaččat.

Girku

Sámediggeráđđi doalai čoaččkima Sámi girkoráđi ovddasteaddjiiguin Guovdageainnus. Sámi girkoráđđi válddi ovdan eahpečielggasvuodaid mat gusket dasa movt Sámelága giellanjuolggadusat galget guoskat girkolaš bálvalusaide. Dán ášši ferte Kultur- ja girkodepartemeanta čilget mii lea Sámelága giellanjuolggadusaid bearráigeahččanváldi. Sámediggeráđđi vuordá ahte departemeanta čilge dán ášši.

Sámi girkoráđđi čilgii maiddái fierpmádatčoaččkima birra máilmmi religiovnnaid parlameantta hárrái (Parliament of the World's Religions) Austrálias 2009. Dán fierpmádatčoaččkima fáddán leat eami-álbmogat. Sámi girkoráđđi háliida ovttasbarggu Sámedikkiin dáid doaluid hárrái.

Media

Kultur- ja girkodepartemeanta ja Sámediggeráđđi leat maŋŋá konsultašuvnnaid šaddan ovttaoavilii sámi áviisadoarjaga lánkaásahusa hárrái. Maŋŋá konsultašuvnnaid definere lánkaásahus čielgasit ahte sámi áviissaid váldoulbmiljoavkun lea sámi álbmot. Dat mearkkaša dan ahte sámi áviissat galget buvttadit ođas- ja áigeovvdilis áššiid mat leat mávssolaččat olles sámi servodahkii. Nu eai sáhtege guovlu- ja báikkálaš áviissat formala njuolggadusrievdademiid bokte šaddat sámi áviisan ja gáibidit oasi sámi preassadoarjagis. Dát addá stuorát ekonomalaš einnostahttivuoda sámi áviissaide. Lánkaásahusas lea dál čielga ulbmilmearrádus mas daddjojuvvo ahte "sámi áviissaid ja sámegiela áviisasiidduid doarjagiin galgá lánčit diliid demokrátalaš ságastallamii, oavila hábmemii ja giellaovddideapmái sámi servodagas". Ulbmil lea guovtteoasát; dat galgá váikkuhit ságastallama ja giellaovddideami.

Áviissa Sága ávžžuhusa mielde dollojuvvui 04.07.08 čoaččkin sámedikki presideantta ja Ságaha ovddasteddjiid gaska. Čoaččkima fáddán lei lánkaásahus sámi áviisadoarjaga ektui.

Giella

Sámi Parlamentáralaš Ráđđi nammadii geassemánu 2006 bargojoavkku mas leat ovddasteaddjit dain golmma sámedikkiin ja sámi giellalávdegottis. Bargojoavkku mandáhtta lei ráhkadit raportta SPR:i mii govvida movt sámi giellabargu sámedikkiid ovddasvástádussurggiid siskkobealde galggašii organiserejuvvot boahpteáiggis. Bargojoavku galgai maiddái čielggadit ja árvvoštallat strategiijaid ásaht sámi dutkan- ja fága/resursaguovddáža sámegiela váste. Sii bukte raportta Sámi Parlamentáralaš Ráđđi stivrii 26.08.08. Boahttevaš sámi giellaorganiseren ja - hástalusat lea biddjon áššin Sáme-parlamentariihkarkonferánsii Roavvenjárggas 28.10.08.

Sámedikki 2008 bušehtas lea várrejuvvon ruhta suohkaniid ja fylkasuohkaniid guovttegielalašvuoda doarjagiid evalueremii. Sámediggeráđđi sáddii jearaldaga vihtta lágideaddjái buktit evaluerenfálaldaga. Guokte fálaldaga bohte sisa, Finnur Consult A/S buvttii hálbimus fálaldaga ja oaččui dan vuodul barggu. Evaluerenraporta galggašii gárvvis ođđajagimánus/guovvamánus 2009. Dan evaluerema vuodul galget guovttegielalašvuoda juolludannjuolggadusat rievdaduvvot. Ođđa juolludannjuolggadusat galget meannuduvvot dievasčoahkkimis 2009:s.

Divttasvuona suohkan, Árran julevsámi guovddáš ja Regionalt kompetanseutviklingskontor Ofoten lágidedje julevsámi váhnen- ja giellakonferánsa Árranis 15.-16.09.08. Konferánsas lei julevsámegiela dilli guovddášis, ja makkár hástalusat leat julevsámegiela nannemis ja ovdánahttimis. Sámediggeráđđi oassálasttii ja doalai sáhkavuoru konferánsas. Sámediggeráđđi ovddidii vuordámušaid julevsámegiela aktevráide váldit ovddasvástádusa ja ovttasbargat vai julevsámegiella oazžu rámmaeavttuid maid vuodul dat sáhtta ovdánahttojuvvot. Sámediggi lea dán oktavuodas juo dorjon olu, ja sáhtta boahhteáiggis maid doarjut eambo.

Sámediggerádis lea leamaš čoahkkinn čuoovvovaš suohkaniiguin ja fylkasuohkaniiguin mat gullet sámegiela hálddašanguvlui: Divttasvuona suohkan, Guovdageainnu suohkan, Unjárgga giela, Deanu giela, Porsáŋgu giela, Kárašjoga giela, Gáivuona suohkan ja Snáasa suohkan ja Finnmárkku, Romssa ja Davvi-Trøndelága fylkasuohkanat. Čoahkkimat ledje diehtjuohkinčoahkkimat gos oassálastit muitaledje iežaset guovttegielalaš barggaid birra suohkaniin ja fylkasuohkaniin. Sámedikki bealis deattuheimmet ahte suohkaniid váldoulbmil galggašii leat meannudit suohkana olbmuid maiddái sámegillii. Viidasit dieđihuvvui ahte Sámedikki guovttegielalašvuoda doarjjaortnet galgá evaluerejuvvot dan jagi, ja ahte Sámedikki guovttegielalašvuoda ođđa doarjjanjuolggadusat sávvanis leat sajis 2010:s.

Aajege giellaguovddáš, Røros, lágidii sámi giellaguovddážiid jahkasaš čoahkkima geassemánus. Sámediggerádis lei sáhkavuorru giellaguovddážiid rolla birra ja man dehálaččat giellaguovddážit leat sámegiela ovdánahttimii ja nannemii. Sámediggeráđđi atná hui olu árvvus giellaguovddážiid barggu ja oaivvilda ahte dat lea dehálaš oassi Sámedikki giellapolitihkas. Giellaguovddážit muitaledje iežaset iešguđetlágan bargovugiid birra, ja maiddái makkár hástalusat ja váttisvuodát sis leat. Sámedikki 2008 bušehtas lea várrejuvvon ruhta giellaprográmma ovddideapmái. Sámegiela ođđasis ealáskahttin ja nannen lea oassi sámi servodaga stuorámuš hástalusaiguin odne. Danne háliida Sámediggeráđđi giellaprográmma čađa vuoruhit doaimmaid maid vuodul ilbmet eambo sámegielaheavhaddjit. Sámediggi sáddii viđa áigejuovdilis áhahussii ja fitnodahkii jearaldaga ráhkadit giellaprográmma. Sámi allaskuvla lea ožžon barggu ovddidit giellaprográmma. Giellaprográmma galgá ráhkaduvvot lagas ovttasbarggu bokte Sámedikkiin, ja vurdojuvvo leat gárvvis vuosttaš jahkebealis 2009:s.

Bajásšaddan

Mánáidgárddit

Sámediggerádis leat leamaš guokte čoahkkima Oslo suohkaniin ja okta čoahkkinn Cizáš mánáidgárddiin. Oslos mánáidgárdesajiid juohkima birra. Maŋgel daid čoahkkimiid lea maiddái sidjiide geat orrot olggobealde Oslo vejolaš ohcat mánáidgárdesaji sámi mánáidgárddis - Cizáš. Sámediggi lea doallan ovttá čoahkkima guovtti jahkasaš ovttasbargočoahkkimiin Máhtodepartemeanttain mánáidgárddiid birra. Čoahkkima fáddá lei earret eará guovttebealát diehtjuohkin, fáddághpa sámi mánáidgárddiide, gelbbolašvuodastrategiija ja diehtjuohkin ođđa stuoradiggedieđáhusa birra mánáidgárddi kvalitehta birra.

Okta nummir mánáidgárdeáigečállagis "Stullán" lea almmuhuvvon, ja das lei váldofáddá matematihka mánáidgárddis.

Sámediggi lea juolludan sámi mánáidgárddiid earenoamáš doarjaga 41 sámi mánáidgárdái ja dorjon sámi giellaoahpahusa 19 dáčča mánáidgárddiin. Dat guoská oktiibuot mánáidgárddiide 27 suohkanis. 4 oahpponeavvoproševtta ja 2 mánáidgárdeproševtta leat ožžon doarjaga.

Nuorat

Sámediggeráđđi doalai jahkásaš čoahkkima Sámedikki nuoraidpolitihkalaš lávdegottiin. Čoahkkima fáddán ledje iešgudetlágan nuoraidpolitihkalaš áššit, nu go earret eará davviriikkalaš mánáidáittardeaddji raportta čuovvleapmi "Retten til medvirkning og innflytelse for samiske barn og ungdom" (sámi mánáid ja nuoraid vuoigatvuohta searvat ja váikkuhit).

Sámediggeráđđi ja mánja lahtu Sámedikki nuoraidpolitihkalaš lávdegottis oassálaste ovttas sullii 80 Norgga, Ruota, Suoma ja Ruošša nuorain Sámi parlamentáralaš ráđi nuoraidkonferánsas Liksjoes (Lycksele). Fáttát doppe ledje earret eará sámi čoahkkananbáikkitt, mu geaidnu politihkkii, Mánáidáittardeaddjiid raporta "Rätten til delaktighet och inflytande för samiska barn och ungdomar" (sámi mánáid ja nuoraid vuoigatvuohta oassálastit ja váikkuhit), ja sámi álbmotdearvvašvuođa iešgudetge bealit. Konferánsa mearridii resolušuvnna mii earret eará čujuha mávssolašvuođa das go Sámediggi bargá psyhkalaš dearvvašvuođa áššiin sápmelaččaid gaskkas. Konferánsa boađus ovdanbuktojuvvo sámi parlamentarihkkárkonferánsas.

Oahpahus

Sámedikkis lea leamaš konsultašuvdnačoahkkin (hálddahusdásis) Máhttodepartemeanttain čuovvovaš áššiid birra: Fága- ja diibmojuohkin, diimmuid viiddideapmi; boahhtevaš hálddašanoavddasvástádus stáhta sámi joatkaskuvllain, čuovvolit raportta; sámi oahpponeavvut, evttohus Sd.dieđ. nr. 28 (2007-2008; paralealla ovttárvosaš oahppoplána historjjas lasáhus Jo3.

Oahpponeavvut

Sámediggi lea juohkán nuvttá oahpponeavvuid skuvllaide ja mánáidgárddiide dan čavčča. Dat leat oahpponeavvut mat álggahuvvojedje ja buvttaduvvojedje ovdal go Sámi oahpahusráđđi heaittihuvvui. Dat eai leat čielga oahppobuktosat, muhto sáhttet doaimmat lasáhussan mat gokčet dušše osiid gelbbolašvuođamihttomeriin Máhttolokten - Sámi oahppoplánain. Ovdamearka dihte álkes lohkanirijit, plakáhtat, fáddághppagat earenoamáš fáttáid birra ja bagadallamat O97S ektui. Sámediggi válddii badjelasaš dan oahpponeavvorádjosa 2000:s. Sámediggái leat 08.10.08 rádjái boahmán oahpponeavvodiŋgojumit 134 ásahasas.

Sámi oahpponeavvodilli lea maiddá leamaš áššin čoahkkimiiguin Finnmárkku Fylkamániin, Sálásiin, MD;in ja hálddašanguovllu suohkaniiguin, gos leat digaštallan movt livččii vejolaš oažžut dálá oahpponeavvuid ohppiide.

Sámediggeráđis lei čoahkkin mánáidáittardeaddjiin 21.08.08, ja doppe čilgejuvvui dárkilit oahpponeavvodili birra. Ráđđi muitalii sámi oahpponeavvuid ráhkadeami strategalaš plána 2009 - 2012 birra ja deattuhii earenoamážiid daid stuorámuš hástalusaid oahpponeavvoráhkadeamis ja makkár mihttomearit ja strategijjat plánas leat čoavdit daid hástalusaid. Eará fáttát mat ledje áššin lei riekti oažžut oahpahusa sámegeallii ja sámegeallat, studeantaid rekrutereren ovdaskuvla- ja dábbalašoahpaheadjeohppui ja mánáidgárdefálaldat sámi mánáide Oslo ránnjasuohkaniin.

Ovdal Sd. dieđ. nr. 23 (2007-2008) Språk bygger broer (giella hukse šalddiid) meannudeami, bovdii Girko-, oahpahus- ja dutkanlávdegoddi (GOD-lávdegoddi) Sámediggeráđi čoahkkimii vejolaš čuołmaid birra dieđáhusas. Sámediggeráđđi čilgii dárkilit oahpponeavvodili birra ja makkár hástalusat sámi oahpponeavvuid ráhkadeamis leat. Viidasit dieđihii ráđđi dárbbu ásaht bastevaš guovddáža sámegeallat oahpahusa hárrái mii lea čadnon Sámi allaskuvlii, doaimabijuid buoridit guovttegeallat ovdaskuvla- ja dábbalašoahpaheddjiid rekruterema, sámegealloahpahussii doarjjaortnega ja dárogiealloahppoplána ohppiide geain lea sámegealla nubbingiellan.

Sámediggeráđđi lea maiddá sádden reivve GOD-lávdegoddái Sd. dieđ. nr. 31 (2007-2008) "Kvalitet i skolen" birra ja bivdán lávdegotti dárkilit čilget ahte stuoradiggedieđáhus ja evttohuvvon doaimmat maiddá gusket sámegeala hálddašanguovllu vuodđoskuvllaide ja vuodđo- ja joatkaskuvllaide mat fáallet oahpahusa Máhttolokten - Sámi mielde, vaikko sámi oahpahusa čuolmmat eai leat digaštallojuvvon dieđáhusas. Ráđđi lea viidásit buktán mearkkašumiid oahppoplánaid álggahemiid ja dárkilastima birra, bagadalli oahppoplánaid ráhkadeami birra, sámi ohppiid vuodđoohpahusa árvvoštallanvuogádaga heiveheami birra, sámi oahpponeavvuid olahanjejolašvuodaid birra, geahču ja bagadallama birra ja vuogatvuoda birra oažžut viiddiduvvon áiggi joatkkaoahpahusas.

Ealáhus

Sámi ealáhusláhka

Sihke áirasat ja Goahtegearret leat mángii váldán oktavuoda Sámedikkiin sámi ealáhuslága ásaheami birra. Ollislaš sámi ealáhusláhka ferte šaddat hui viiddis dan sivas go sámi ealáhus lea nu mánggabealát ja dan regulerejit olu lágat ja láhkaásahusat. Vaikko gáržžidivččii sámi ealáhuslága guoskat dušše árbevirolaš sámi ealáhusaide, de dat fertešii goitge sisttisdoallat earret eará guolástusa, boazodoalu, eanandoalu ja meahcásteami. Dat leat ealáhusat maid earret eará čuovvovaš lágat guoskkahit odne; plána- ja huksenláhka, mearraresursaláhka, boazodoaloláhka, eananláhka, konsešuvdnaláhka, elliiđuodjаланláhka, luossa- ja sáivaguolástanláhka, mohtorjohtolatláhka, Finnmárkkuláhka, ránggáštusláhka ja vearroláhka.

Seammás leat dál doaimmas ollu láhkaproseassat mat sávvamis buktet bohtosiid buorrin sámi ealáhussii. Dan bargui gullet earret eará viiddis láhkaáššiid nugo čuovvolit NAČ 2007:13 "Den nye sameretten" ja NAČ 2008:5 "Retten til fiske i havet utenfor Finnmark".

Danne oaivvilda Sámediggeráđđi ahte nu guhká go eai gávdno bajitdási ulbmillágit sámi ealáhusaide, de lea odne dehálaš sihkkarastit sámi ealáhusaide nu buriid rámmaeavttuid go vejolaš juohke lágaid ja láhkaásahusaid siskkoabealde. Vuosttaš vuorus áigu Sámediggeráđđi 2009:s árvvoštallat movt dat iešguđet lágat vuhtiváldet sámi beroštumiid. Dakkár proseassa lea dárbbaslaš jus galgá diehtit eambo makkár dárbu lea rievdadit lágaid sámi ealáhusaide.

Go Sámediggi konsultere ealáhuslága birra oktan gullevaš láhkaásahusaiguin, de lea bajitdási ulbmil sihkkarastit ollislaš ealáhuslága heivehuvvon sámi diliide.

Vuodđoealáhusat

Boazodoallu

Sámediggeráđđi lea álggahan barggu ráhkadit odđa boazodoalpolitihkalaš dieđáhusa. Dieđáhus galgá áššin guovvamánu 2009 dievasčoahkkimii. Dáinna dieđáhusain háliida Sámediggeráđđi čalmmustahttit Sámedikki boazodoalpolitihka, ja maiddá sihkkarastit ollislaš ja buori politihka dan suorgái. Dieđáhusbarggu oktavuodas lea Sámediggeráđđi doallan čoahkkima orohagaiguin gos leat digaštallan ja ožžon dieđuid ja mearkkašumiid dehálaš surggiin nugo eatnamiid geavahepmi, sámi árbedieđut ja ipmárdus, rekruteren, dásseárvu, boazodoalu hálddašeapmi, ja eará. Čoahkkimat ledje čuovvovaš báikkiin: Røros, Snåasa, Måefie, Áisejohka, Várjjat, Áltá ja Kárásjohka.

Lávdegoddečoahkkima oktavuodas čakčamánu dollojuvvui seminára ealáhusdoaimma birra meahcis ja duoddaris Sámedikki áirasii. Duogázin fáttá válljemii lei lei dat go sámediggeráđđi lea bargamin boazodoalpolitihkalaš dieđáhusa ja dieđáhusa areála- ja biraspolitihkalaš hástalusaid birra. Dieđáhusat guoskkahit nubbi nuppi ollu sajiin, earret eará go guoská areálageavahepmái meahcis, dálkkádathástalusaid, suodjаланáššuide ja mohtorjohtalussii meahcis. Fáddábeivviin háliidii sámediggeráđđi čuvget dehálaš áššečuolmmaid iešguđege vuolggasajis, ja dieinna lágiin addit Sámedikki áirasii buori vuodu boahhtevaš dieđáhusaid meannudeapmái.

Sámediggeráđđi ja Norgga boazosápmelaččaid riikasearvi (NBR) leat čađahan konsultašuvnnaid Eanadoallo- ja biebmodepartemeanttain gazirdanbuikku geavaheamis njuovvamiin priváhta atnui. Dál

lea Norggas lohpi goddit dohkkehuvvon gazirdanbuikkuin ja dan galgá dahkat dakkár boazoeaiggát geas lea duodaštuvvon vásihus ja máhttu dan geavaheamis. Dát regulerejuvvo norgga lánkaásahusas mearriduvvon EEO-direktiivva lánkavuoduin.

Sámediggeráđđi lea evttohan Ellinor Guttorm Utsi lahttun árvoháhkkanprográmma stivrii boazodoalu várás áigodahkii 01.06.08-31.07.10. Eanadoallo- ja biebmodepartemeanta lea nammadan čuovvovaččaid árvoháhkkanprográmma stivrii boazodoalu várás: Nils Henrik Sara (NBR), Elin Fjellheim (NBR), Ellinor Guttorm Utsi (Sámediggi), Anne Britt Ruderaas (EBD) ja Morten Floor (EBD).

Eallidčálgolánka.

Skábmamánu 2007 bođii Sámediggái ođđa lánkaevttohus eallidčálgu birra. Gulaskuddanreivves aiddostahtá Eanandoallo- ja biebmodepartemeanta ahte Ráđđehus áigu ođđa lágas vuoruhit eallidčálgu. Sámediggi attii gulaskuddancealkámuša dán lánkii ja lea doallan guokte konsultašuvdnačoahkkima hálddahusalaš dásis.

Sámediggeráđđi deattuha dás guokte ášši lánkaevttohusas oktan mearkkašumiiguin, maid berrešii rievdadit. De lea vuos varrásiid gálden ja dat ahte stáhta biehttala váldimis ovddasvástádusa boraspiriin. Lánkaevttohusas lea evttohuvvon ahte čoarvvehuhttin ja gálden galgá leat lohpi go dat lea dárbbalaš eallidčálgu geažil dahje erenoamáš ealáhusdoaimmaheami geažil. Eaba Departemeanta ja Sámediggi soabadan das ahte bozodoallit galget beassat gáldet varrásiid. Departemeanta čuočuhii ahte gáldenlohpegažaldat ferte muddejuvot ealliddearvvašvuodabargiidlágas. Departemeanta áigu dattetge bivdit Biepmobearráigeahču árvvoštallat dán ášši, gč. Sámedikki gáibádusa konsultašuvnnain. Jus dakkár árvvoštallan buvttiha dárbbu rievdadit ealliddearvvašvuodabargiidlága, de dan ferte dahkat sierra lánkaproseassas. Sámediggeráđđi oaččui doarjaga dan evttohussii ahte mearkkašumiin viiddidit doahpaga “erenoamáš ealáhusdoaimmaheami geažil”, dat mearkkaša ahte ii čuoččo mearkkašumiin ahte ii galgga árvvoštallat dušše heardedárbbu gáldema oktavuodas.

Nubbi ášši maid Sámediggeráđđi háliidii váldit ovdan min gulaskuddancealkámušas, lea ahte Stáhta biehttala váldimis ovddasvástádusa boraspiriin. Sámediggi oaivvilda ahte sutnje, gii eaiggáduššá ealli, biddjojuvvo menddo stuorra ovddasvástádus bearráigeahččat ahte boraspiret eai vahágahte ealliid mat leat guhtumin. Sámediggi oaivvilda ahte eallidčálgolágas ferte biddjojuvot vuodđun ahte go stáhtas lea ovddasvástádus boraspirepolitihkas, de dat maid lea váldán badjelasas ovddasvástádusa boraspirepolitihka váikkuhusain eallidčálgui. Eaba departemeanta ja Sámediggi soabadan dán áššis.

Ot. prp lága birra ovddiduvvo golggoatmánu gaskkamuttus 2008.

Boraspiret

Sámedikkis ii leat dál bastevaš ovddastus boraspirenammagottis 5 Hedmárku. Sámediggeráđđi ii leat lihkestuvvan fidnet heivvolaš evttohasaid áirasiid gaskkas váldit badjelasaset doaimma nammagottis. Sámediggeráđđi oaivvilda ahte ferte ložžet daid mearrádušaid ahte gii dat sáhtá leat ovddastuvvon boraspireregiovnnaid nammagottiin. Boraspirelánkaásahusas boahá ovdan ahte Sámedikki lahtuin galgá leat bastevaš sadji Sámedikki áirasin, muhto ahte Sámediggi spiehkastahkan sáhtá válljet lahtuid várreáirasiid gaskkas jus bastevaš áirasa eai ollašuhte earret eará regionála gullevašvuoda gáibádusaid. Sámediggeráđđi lea bivdán beassat ságaškuššat Birasgáhttendepartemeanttain daid hástalusaid birra mat čuožžilit go Sámedikkis lea ráddjejuvvon nammadanváldi. Sámediggeráđđái lea deatalaš oazžut čielgasa dás ovdalgo 2009 čavčča nammaduvvojit ođđa lahtut dan viđa regionála boraspirenammagodái, mas Sámediggi lea ovddastuvvon.

Guolástus

Oassin das ahte ráhkkanahhtit ovttasbarggu ja diehtjouhkima guolástusáššiin, lea Sámediggi bovden Norges Fiskarlag, Norges Kystfiskarlag, Bivdi ja Finnmárkku mearraluossabivdoorganisašuvnnaid čoahkkimiidda. Čoahkkimat golmma maŋimus namuhuvvon organisašuvnnaiguin leat dollojuvvon. Fáddán dán čoahkkimiin lea earret eará leamaš guolástusaid mudden, mearraluossabivddu mudden, Riddoguolástuslávdegotti evttohus ja Sámedikki rolla organisašuvnnaid ektui.

Sámedikkis leat dál konsultašuvnnat Birasgáhttendepartemeanttain mearrasámi guovlluid mearraluossabivddu konsešuvdnaortnegiid bargomandáhta birra. Okta hálddahaslaš konsultašuvdnačoahkkinn lea dollojuvvon. Sámediggi lea earret eará čujuhan dasa ahte barggus konsešuvdanortnegiiguin, berre čielggadit oktavuoda álbmotriektái ja sámi vuoigatvuodaide.

Eará ealáhusdoaimma

Lotnolasealáhusaid ja sámi mátkkoštusealáhusa árvoháhkkanprográmma

Árvoháhkkanprográmma lotnolasealáhusaid ja sámi mátkkoštusealáhusa várás lea dál doaimmagoahtán. Fágalaš forumis ja ovdánahttinforumis leat leamaš čoahkkimat. Fágalaš forumis leat vuosttažiin almmolaš oasseváldit, Bioforsk ja Sámi allaskuvla, ja ovdánahttinforumis leat fas ealáhusoasseváldit. Mátkkoštusealáhus ii leat ovddastuvvon, muhto davvinorgga mátkkoštusealáhusat fylkadásis leat bivdojuvvon nammadit ovttá oktasaš ovddasteaddji.

Árvoháhkkanprográmma guokte vuosttaš jagi galgá meahcceriggodagaid ávkašuvvan vuoruhuvvot. Sámediggi lea šiehttan Bioforskain ahte sii koordinerejit muhtun meahccealáhus doaimmaid.

Sámedikki mátkkoštusealáhuskonferánša mii dál aitto lágduvvui Álttás lea oassi árvoháhkkanprográmmas. Konferánša deattuhii sámi mátkkoštusealáhusa aktevrraid ja sin hástalusaid. Konferánša galgá čuovvuvvot konkreta doaimmabijuiguin. Sámediggi deattuhii ahte mátkkoštusealáhusa ovddideamis lea dehálaš bidjat guovddáži eaktivuoda ja sámi kulturipmárdusa.

Duodji

Sámediggeráđi gohččuma vuodul lea Finnut ráhkadan raportta duoji gelbbolašvuoda-, oahpahuš- ja ovdánahttinhástalusaid birra. Raporta čájeha ahte joatkkaskuvllas lea heittot rekruteren duodjái. Čielggadusas boahdá maidái ovdan ahte Duodjeinstituhta ulbmil lea viiddis ja sis leat beare unnán resursat olahit instituhta ulbmiliid. Finnut evttoha ahte Duojáríid ealáhussearvi ja Sámediggi besset searvat Duodjeinstituhta stivrii. Čielggadus evttoha viidásit ásaht bistevaš oahpahalliortnega duodjái. Čoahkkimis gaskal Sámediggeráđi ja Duodjeinstituhta sohpe rievdadit stivračoahkádusa vai Duojáríid ealáhussearvi ja Sámediggi besset nammadit árasiid stivrii.

Šiehtadallamat duoji ealáhusšiehtadusa birra leat vuolláičállojuvvon. Ášši biddjo sierra áššin dievasčoahkkimii.

Dearvvašvuolta ja sosiála

Sámediggeráđi lea juohkán prošektadoarjagiid seammaárvosaš dearvvašvuoda- ja sosiálabálvalusaid ovdánahttimii sámi álbmoga várás. Prošektadoarjagiid váldoulbmil lea ollislaš ja seammaárvosaš dearvvašvuoda- ja sosiálabálvalus sámi álbmogii, seamma dásis go álbmogii muđui. 2008 juolluduvvui 2 487 000 ru. 11 iešguđetlágan proševttaide. Earret eará juolluduvvui 500 000 ru. sámi giela ja kultuvrra oahpahussii desentraliseren buohccidivššárohppui Porsáŋggus. Mánáidsuodjalusa ovdánahttinguovddáži Romssas juolluduvvui oktiibuot 707 000 ru. guovtti metodaovdánahttinprošektii sámi mánáidsuodjalusa várás.

Sámediggeráđi lea, ovttajienalaš dievasčoahkkima mearrádusa vuodul, álggahan konsultašuvnnaid Mánáid- ja dásseárvodepartemeanttain bearráigeahččandoaimmaid buorideami hárrái sámi mánáide geat leat mánáidsuodjalusa hálddus.

3 Ođđa áššiid dieđiheapmi – čuovvoleapmi

Mo Ráđđi lea čuovvolan daid ođđa áššiid, mat dieđihuvvojedje dievasčoahkkima áššis 16/08.

Evttohus 1: Sámi mediaviessu julev- ja máttasámegeielaid váste

Sámediggeráđi mielas lea deatalaš ahte sámegeiella, gosa gullet maiddá julevsámegeiella ja máttasámegeiella, almmolaš geavaheamis ovddiduvvo ja viidásetfievrriduvvo. Sámediggeráđi lea dán čuoččuhan konsultašuvnnain sámi aviisadoarjagiid lánkaásahusa rievdadeami oktavuodas. Sámediggeráđi evttohii lánkaásahusrievdadeami oktavuodas ahte sámi aviissat fertejit geavahit buot sámi čállingielaid jus galget sáhttit gáibidit molsašuddi doarjaga ja sámi čállingielaid sierranas deattuheami go molsašuddi doarjja meroštallojuvvo. Mediain lea erenoamáš deatalaš rolla sámegeiella čalmmustuhttimis. Sámediggeráđi lea álgojurdagá mielde posiitiiva dasa ahte ásahuvvošii mediadoaimmahat mii buvttada sámi ođđasiid ja áigegeuvdilis ságaid iešguđet sámegeielaide, muhto oaivvilda ahte dán ášši ferte čielggadit.

Evttohus 2: Sáivabivdu Finnmárkkuopmodaga čáziin

Evttohus 2 ja evttohus 5 gieđahallet seamma fáttá ja čuolbmačilgehusa, ja danne daidda vástiduvvo oktasaččat.

19.08.08 beaiváduvvon kronihkas mii almmuhuvvui FeFo neahttasiidduin, čállá FeFo direktveara John Meløy: “Ti leat FeFo gii lea sihkkon”5 km-ráđe”-ortnega, muhto Stuorradiggi Finnmárkkulága mearridemiin. Konkrehta dáhpáhuvai dát oktanaga go Finnmárkkuláhka mearriduvvui, rievdaduvvui Luossa- ja sáivaguolástanláhka mii mielddisbuvttii ahte 5 km-ráji lánkavuodđu gáhčái eret. Dalle gáhčái maidái gielddus olgoriikalaččaide bivdit olggobealde 5 km-ráji automáhtalaččat eret.”

Dás čujuhuvvo dan rievdadussii maid Justiisálávdegoddi dagai Ot. Proposišuvnna paragrafas 21, mii maŋŋá dohkkehuvvui finnmárkkulága 25. paragrafan. Dán paragrafa nubbi lađas dajai ahte Finnmárkkuopmodat sáhtta addit olbmuide geat maŋimus jagi leat ássan ja ain ássat Norggas, ja earrásiidda beassama ávkástallat ođasmuvvi valljodagaiguin nugo namahuvvon §§ 22 ja 23 nu guhká go resurssat dan girdet. Daidda olbmuide mat leat namahuvvon vuosttas dadjosis, galgá oahcama vuodul dábálaččat addojuvvot lohpi lubmet iežaset dálldollui.

Maŋŋágo Justiisálávdegoddi lei árvoštallan riškošii go dát mearrádus daid EU-mearrádusaid lobihis vealaheami birra, maidda EØS-šiehtadus guoská, de gávnnašii lávdegoddi sihkkut dán mearrádusa. Dat gažaldat ahte leat go vejolaš sierravuogiatvuoddat mat lea vuodđuduvvon ássanbáikái ja ássanáigái, leat šaddan áigegeuvdilát ollu váidagiid geažil ESAii, erenoamážit vástideaddji mearrádusaid ektui báikkálaččat ássi álbmoga oiddu birra luossa- ja sáivabivdolágas, fuođđolágas ja meahccelágas.

Sámi vuogiatvuodálávdegoddi II lea árvoštallan dáid gažaldagaid vuđoleappot. Dán oktavuodas fuomášuhttojuvvo ahte lávdegoddi evttohusas hálogalándalága 29. paragrafan bivddu ja guolásteami birra, jotkojuvvo gáibádus báikkálaš ássamii ja ássanáigái.

Sámi vuogiatvuodálávdegoddi II evttoha maiddá ahte Norga galgá oččodit Sámeprotokolla siskkáldahttojuvvo EØS-šiehtadussii nu mo dat šattai EU-riektin go Ruotta ja Suopma šadde EU-lahttun. Sámi vuogiatvuodálávdegoddi II bidjá dán oktavuodas vuodđun ahte Sámeprotokolla addá lánkavuodul lobi vealahit vai sáhtta geavahit buorrin dakkár mearrádusaid, mat adnojuvvojit dárbbalažžan go galgá fuolahit erenoamáš sámi deastaid.

Ráđđi áigu čuovvolit dáid gažaldagaid ja čuolbmačilgehuseid ráđđehusa ektui ja dieđihit Sámediggái mo dát áššit geahččaluvvojit čovdojuvvo.

Evttohus 3: Giliskuvllat sámi guovlluin

Stuorradiggi dat dohkkeha oahppomihtomeriid ja -rámmaid ráđđehusa evttohusa vuodul, maiddá dan oahpu mii fátmasta sámi oahppiid. Máhtodepartemeanta (MD) lea riikka bajimus hálddašanorgána skuvllaid ja oahpu várás, ja das lea ovddasvástádus nationála skuvlapolitiikka čađaheamis. Oktasaš nationála standárda sihkkarastojuvvo lágaid, lánkaásahuseid ja oahppoplánaid bokte.

Manimus jagiid lea hui ovdasvástáduš ja mearridanváldi fápmuduvvon stáhtas gielddaide ja fylkkagielddaide. Gielddain lea ovdasvástáduš vuodđoskuvllaid jodiheamis ja hálddašeamis, ja fylkkagielddain fas lea ovdasvástáduš joatkkaskuvllain. Lágat ja oahppoplánat bidjet geatnegahtti rámmaid, muhto dáid siskkobealde sáhtta gieldda, skuvla ja oahpaheaddjit váikkuhit dasa mii dat galgá oahpahuvvot ja mo galgá oahpahuvvot. Sámedikkis ii leat makkárga váldi ii gielddaide, ii fylkkagielddaide ii ge eará skuvlaeaggáidii badjel, muhto sáhtta váikkuhit oahpahusrámmaide konsultašuvnnaid ja oahppoplánaide bokte, gč. oahpahuslága § 6-4

Sámediggeráđđi čujuha 02.06.08 beaiváduvvon reivii Sámedikki joavkojodiheaddjiin ja parlamentáralaš jodiheaddjiin Stáhtaministariii hoahppodoaimbajuid birra sihkkarastin dihtii sáme- ja kvenagiela boahhteáiggi. Reivves ávžžuhuvvo nannet guovlogielddaide ekonomii ja rámmaevttuid earret eará dakko bokte ahte bajidit gielddaide sisaboahtovuogádaga máksomeriid ja buoridit daid beliid vai buorránivččii oahpahusfálaldat sámegillii ja kvena-/suomagillii. Dan lassin čujuhuvvui ahte dárbbasuvvo veahkki buoridit vuodđostruktuvrra vai sáhtta bisuhit giliskuvllaid dahje skuvllaid boaittobeliin. Sámediggeráđđi áigu čuovvolit dán áššesuorggi heivvolaš diliin hehtten dihtii ahte giliskuvllat heaittihuvvojit

Geahča maiddá vástádusa 6. evttohussii.

Evttohus 4: Sámegiella ja sámi kultuvrramáhttu ferte álggahuvvot geatnegahtton oahpahussan buot dearvvašvuoda- ja sosiála bargiid vuodđooahpahusas ja joatkkaoahpahusas.

Sámediggi lea Máhttoloktema oahppoplánaide mearridan sámi sisdoalu, maiddá joatkkaoahpahusa várás. Dearvvašvuoda ja sosiála Jo1 oktasáš prográmmafága oahppoplána ulbmilis daddjojuvvo ahte mánggakultuvrralaš servodat gáibida máhtu dárogielas, sámegielas ja eará kultuvrrain ja árbevieruin ja ahte dat galget árvvusadnojuvvo. Servodatfágaid oahppoplána ulbmilis čuožžu ahte fágii gullá máhtu álgoálbmogiid ja unnitlohkoálbmogiid dili birra máilmmis oppalaččat, ja sápmelaččaid dili birra álgoálbmogin erenoamážit. Lea maiddá eahpenjuolggá mearriduvvon sámi sisdoallu oktasáš prográmmafágaid Jo2 oahppoplánaide, earret eará prográmmasurggiin mánáid- ja nuoraidbargiidfágain ja dearvvašvuodabargiidfágain.

Departemeanta mearrida alit oahpu rámmafálaldat. Dearvvašvuoda- ja sosiáloahpus leat 10 rámmafálaldat vuodđooahpu várás ja 8 rámmafálaldat joatkkaoahpu várás. Muhtun rámmafálaldat namuhit giela ja kultuvrra oppalaččat, muhto eai fal sámegiela ja sámi kultuvrra erenoamážit.

Sámediggeráđi oaidnu lea ahte jus galggaš fidnet ovttadássásaš dearvvašvuoda- ja sosiálfálaldagaid sámi buhccide miehtá riikka, de berre máhtu sámegiela ja sámi kultuvrra birra leat mielde rámmafálaldat. Sámediggi áigu čuovvolit dán ášši Máhtdepartemeantta ektui.

Sámedikkis lea ovttasbargoorgána regionála dearvvašvuodafitnodagaiguin, mas earret eará bargojuvvo dainna áigumušain ahte oazžut mielde sámi perspektiivva daidda bargodokumeanttaide, maid regionála dearvvašvuodafitnodagat geigejit vuollásaš dearvvašvuodafitnodagaide. Rekruteren- ja lasseoahppodoaimbajut siskkáldasat dearvvašvuodafitnodagain leat dakkár fáttat, maiguin dat ovttasbargoorgána áigu bargat.

Evttohus 5: Olgoriikalaččaid voigatvuohhta sáivabivdui Finnmárkkus

Geahča vástádusa 2. evttohussii.

Evttohus 6: Sámediggi ferte nannet iešheanalisa skuvlapolitihka ja iežas váikkuhangaskaomiid hábmenbarggu sihkkarastin dihte gili skuvllaid sámi servodagas

Sámediggi váikkuha nationála skuvlapolitihkkii dakko bokte ahte addit árvalusaid stuorradiggediedáhusaide ja stáhtabušehttii. Sámediggi hábme iežas skuvlapolitihka sierra bušehtamearrádusaiguin, main oahpahusa mihtomearit ja strategiijat biddjojuvvojit. Sámediggeráđi

2009 bušeahttaevttohus ovddiduvvo plána- ja finánsalávdegoddái skábmamánus 2008, ja das bohtet oahpahusa mihttomearit ja strategijat ovdan. Viidáseappot hábmejuvvo skuvlapolitihkka go nationála oahppoplánaid sámi sisdoallu mearriduvvo, sierra sámi oahppoplánat mearriduvvojit ja go Máhttoloktema – sámi ja buohtalas dásseárvosaš oahppoplánaid prinsihpat evttohuvvojit. Sámedikki skuvlapolitihkka lea dainna lágiin lasáhus nationála skuvlapolitihkkii. Geahča maiddái vástádusa 3. evttohussii. Sámediggeráđđi oaivvilda ahte stáhtas ain galgá leat bajimus ovddasvástádus oahpahusas ja juolludeamis ekonomalaš doarjagiid vuodđoskuvllaid ja joatkkaskuvllaid jodiheapmái, ja ahte Sámediggi ii sáhte váldit badjelasas dakkár ovddasvástádusa.

Sámediggeráđđi miehtá dasa ahte ferte guovttegielalašruđaid buorebut geavahit, ja lea álggahan árvvoštallama, gč. Sámedikki 2008 bušeahta. Árvvoštallanraporta vurdojuvvo gárvánit ođđajagimánus 2009.

Sámediggeráđđi lea árvvoštallan evttohusa geavahit Sámeálbmotfoandda váikkuhangaskaopmin sihkkarastit sámi guovlluid giliskuvllaid boahhteáiggi, ja lea gávnahan ahte foandda ii sáhte geavahit dasa 2008:s ii ge 2009:s. Sivvan dasa lea go Sámedikki mearrádus áššis 58/07 Sámeálbmotfoandda hálddašeapmi, dadjá ahte Sámeálbmotfoandda geavaheami vuoruhemiid ja ángiruššansurggiid mearrida Sámediggi juohke válgaáigodaga álggus, ja ahte mearrádus gusto olles válgaáigodahkii, muđuigo Sámediggi ieš ii dagaš eará mearrádusa. Áššis 59/07lea Sámediggi mearridan vuoruhit giellaprográmmaid, árbedieđu ja girjjálašvuoda 2008:s ja 2009:s. Eai leat makkárge mearrádušat vuoruhemiid ja ángiruššansurggiid rievdamemi birra.

Mii guoská evttohussii konsultašuvnnaid oktavuođas stáhta eiseválddiiguin sámi servodagaid giliskuvllaid birra – geahča vástádusa 3. evttohussii.

Evttohus 7: Sámi buohccit/divššohasat ja seammaárvosaš dearvvašvuodafálaldat

Sámediggeráđđi berošta das ahte sihkkarastojuvvo ja ovddiduvvo seammaárvosaš dearvvašvuodafálaldat sámi buhcciide go Norgga álbmogii muđui ge. Dárbašlaš ja deatalaš oassi dásseárvosaš dearvvašvuodafálaldagas sámi buhcciide lea sihkkarastit ahte gávdnojit doarvái dulkkat sámi buhcciid várás sin deaivvadeamis dearvvašvuodabálvalusain. Dát boahdá ovdan nationála lágain ja riikkaidgaskasaš konvenšuvnnain.

Geavaheaddjiiskosiin sámi buhcciid gaskkas boahdá ovdan ahte dál eai leat doarvái dulkkat fidnemis sámi buhcciid várás. Dán cuiggodit maiddái fagaolbmot ja buohccit Sámediggái. Dán dili atná Sámediggi hui duođalažžan. Lea deatalaš deattuhit ahte guovddáš eiseválddiin lea ovddasvástádus sihkkarastit dásseárvosaš dearvvašvuodafálaldaga sámi buhcciide. Guovddáš eiseválddiin lea maiddái ovddasvástádus sihkkarastit buriid ja doarvái dulkkaid sámi buhcciid várás.

Sámediggeráđđi lea evttohan čeahkkima stáhtaráđiin Bjarne Hákon Hanseniin 22.10.08, mas dát fáddá galgá gieđahallojuvvo. Áirasa Tretnesa evttohus ahte galgá sáhttit geavahit bearašlahuid dulkan dassážiigo dohkálaš dulkafálaldat gávdno buhcciidviesuin, lea okta dain molssaeavttuin mii galgá digaštallojuvvo stáhtaráđiin. Sámediggeráđđi jáhkka ahte dán gažaldaga sáhttet guovddáš eiseválddit čovdit jus lea politihkalaš dáhttu.

Evttohus 8: Háhkát sámi ovdaskuvlaoahpaheddiid ja oahpaheddiid

Jeavddalaš hálddahaslaš ovttasbargočeahkkimat dollojuvvojit gaskal Nordlándda, Romssa ja Finnmárkku fylkkamánniid, Sámi allskuvlla/Sámi Instituhta ja Sámedikki. Das ságaškuššojuvvojit mánáidgárddiid ja skuvllaid hástalusat ja ovttasbargoproševttat, das maiddái rekruteren.

Finnmárkku fylkkamánni ásaheai cuoŋománus 2008 ovttasbargofora dainna ulbmiliin ahe rekruteret studeantaid oahpaheaddjiohppui Sámi allskuvllas ja Finnmárkku allskuvllas. Sámediggi lea mielde ovttasbargoforas.

St. dieđáhusas nr. 23 (2007-2008) Giella hukse šalddiid, daddjojuvvo ahte departemeanta áigu nannet ánggirusšama háhkat eanet ovdaskuvlaoahpaheaddjiid mánáidgárddiide, dás maiddái sámegeilat ja minoritehtagielat ovdaskuvlaoahpaheaddjiid. Sámediggeráđđi lea dorjon departemeantta evttohusa ja lea viidáseappot dadjan ahte ferte ásahit stipeandaid ja eará doaibmabijuid maid vehkiin háhkat eanet sámegeilat oahpaheaddjiid mánáidgárddiide, vuodđoskuvllaide ja joatkkaskuvllaide, ja ahte berre ásahit lassečuoggáid sámegeiela ovddas go studeanttaid váldet alit oahpu.

Evttohus 9: Eahpečielggasvuodát Sámedikki ohcanvuđot doarjagiid geográfalaš doaibmaguovllu ektui ealáhusovddideapmái (SOF ovdal)

Ohcanvuđot ealáhusovddidandoarjagiid geográfalaš doaibmaguvlui gullet máŋga gieldda main dušše muhtun oasis gielddas leat mielde. Dán jagi bušehtas geavahuvvojit dakkár doahpagat go jienastanbiire, skuvlabiire, gilli, nannánbealli, báiki, válgabiire ja biire čilgen dihtii guđe oassi gielddas lea mielde. Dát orru leamen eahpečielggas ja dávjá jerrojuvvo gokko dat geográfalaš rájít duodas leat.

2009 bušehtas evttohuvvo ahte galgá geavahit dušše doahpaga vuodđobiire. Sivvan lea go háliiduvvo geavahit dakkár doahpaga mii lea áibbas čielggas olles geográfalaš guvlui nu ahte ii leat mihkkege eahpádusaid gokko geográfalaš rájít leat. Statistihkalaš guovddášdoaimmahaga (SGD) ruovttusiidduin leat vuodđobiiret sirrejuvvon čielga geográfalaš rájiiiguin. Dát mearkkaša ahte SGDa neahttasiidduin sáhtá ohat dan gieldda masa gullá, ja čielgasit oaidnit gokko rájít leat. Dát evttohus ii buvttit mearkkašatti rievdadusaid dálá guovlostruktuivrii, go ođđa guovllut lasihuvvojit dahje dálá guovllut sihkkoujuvojit. Vuodđobiire doahpaga geavaheapmi bisuha viehka muddui dálá guovlojuogadeami, dainna rievdadusain ahte dál šaddet áibbas čielga geográfalaš rájít.

Dan lassin mii bajábealde lea namuhuvvon, gullá dálá geográfalaš guvlui Sáccá ja muđui Leaŋgaviikka suohkana sámi álbmot ja máttasámeaguovllu sámi álbmot. Dáidda guovlluide eai leat evttohuvvon rievdadusat.

Evttohus 10: Stáhta geaidnodoaimmahat geavaha 1990-jahkasaš Báikenammalága iešguđege láchkai siskkobealde ja olggobealde sámegeiela hálddašanguovllus

Sámediggi lea 03.09.08 beaiváduvvon reivves bivdán Girko- ja kulturdepartemeantta čuovvolit báikenammalága geavahusa. Girko- ja kulturdepartemeanta bivdojuvvo váldit dán ášši ovdan ovddasvástideaddji departemeanttain, vai Stáhta geaidnodoaimmahahkii čielgá sin ovddasvástáduš galbet sámegeilli maiddái olggobealde sámegeiela hálddašanguovllu.

Sámediggi lea čujuhan dasa ahte 1990-jahkasaš báikenammalágas ii leat čujuhuvvon dasa ahte galgá leat iešguđetlágan geavat sámi báikenamaid geavaheamis olggobealde dahje siskkobealde sámegeiela hálddašanguovllu.

Evttohus 11: ON eamiálbmotjulggaštus áššin Sámediggái

Sámediggeráđđi lea ovttaoavilis áirasiin Randi Skum:in das ahte lea deatalaš nannosit čalmmustahttit ONa julggaštusa álgoálbmotvuoigatvuodaid birra. Nappo sáhtá ge dieđihuvvot ahte juohke háve go orru leamen riehta ja ulbmillaš, de čujuhit julggaštussii ja geahččalit dan geavahit.

Dađibahábut lea ain nu ahte ILO-k 169 eamiálbmogiid ja čearddalaš álbmogiid hárrái iešmearrideaddji riikkain lea áidna riikkaidgaskasaš reaidu mii mudde álgoálbmogiid vuoigatvuodaid. Dát konvenšuvdna dohkkehuvvui 19 jagi áigi ja lea čállojuvvon dakkár gillii man galggašii sáhttit heivehit máŋgga riikii ja máŋgga álgoálbmogii mat ellet hui iešguđetlágan dilis. Dat mielddisbuvttii ahte konvenšuvnna máŋga artihkkala leat hui oppalaččat ja dan lassin dat eai sáhttán čujuhit dađieanet rievttalaš geavadii. ONa álgoálbmotjulggaštus doaibmá dán oktavuodas sihke viiddiduvvon dulkonvuodđun ja veahkeha maiddái gávdnat dakkár aiddostahttimiid, mat bohtet ILO-konvenšuvdnii ávkin.

Sámediggeráđđi ii gávnnat ulbmillažžan ovddidit ONa julggaštusa álgoálbmotvuoigatvuođaid birra sierra áššin. Sámediggeráđđi áigu dattetge oččodit ovttasbarggu Ruota ja Suoma beale sámedikkiiguin nu ahte álgoálbmotjulggaštus prentejuvvo ja almmuhuvvo gihpan sihke sámegillii, suomagillii ja skandinávlaš gielaide. Sámediggeráđis galgá seammás ain leat stuorra fuomášupmi dasa mo davviriikkaid ráđdehusat čadahit julggaštusa.

Evttohus 12: Sámi dearvvašvuođafitnodagat

Sámediggeráđi dearvvašvuođapolitihkka vuodđuduvvo vuoigatvuhtii oažžut seammaárvosaš dearvvašvuođa- ja sosiálabálvalusa sámi álbmogii, go dan maid álbmot muđui oažžu. Dásseárvosaš dearvvašvuođa- ja sosiálabálvalus sámi álbmogii eaktuda ahte ovddasvástádus addit dásseárvosaš fáldalaga loktejuvvo bajimus dássái, ja ahte máhtu ja gelbbolašvuohta sámegielas ja sámi kultuvrras áshuvvo buot dearvvašvuođa- ja sosiálabálvalusa dásiide.

Sámi buohcciide deaividit erenoamáš hástalusat go sii deaivvadit norgga dearvvašvuođa- ja sosiálavuogádagain. Hástalusat čatnasit dasa ahte sámi buohcciin lea eará kulturvra ja dávjá eará giella go bálvaleaddjiin. Fágaolbmuin váilu máhtu ja gelbbolašvuohta sámegielas ja sámi kultuvrras buot dearvvašvuođa- ja sosiálavuogádaga dásiin, ja dat mielddisbuktá ahte sámi buohccit eai oaččo ovttáárvosaš bálvalusfáldalaga.

Sámediggeráđi oaivvilda ahte sámi buohcciid vuoigatvuohta oažžut ovttáárvosaš bálvalusa, ferte čuovvut buohcci ii ge organiseren galgga dan ráđjet. Sámi dearvvašvuođadutkama guovddáža dutkosis boahdá ovdan ahte sámi buohccit eai leat duhtavaččat daid dearvvašvuođa- ja sosiálabálvalusaiguin mat fállujuvvojit. Sivvan galget leat uhccán vejolašvuođat beassat geavahit iežaset giella ja dan lassin leat vel kulturerosusat. Go sámi buohccit álelassii diedihit ahte sii eai áddejuvvo dearvvašvuođa- ja sosiálavuogádagas, de dat lea bohcciidahtán digaštallama ahte ferte go fáldalaga sámi buohcciide lágádit erenoamážit, earret eará sierra sámi dearvvašvuođafitnodaga áshemiin ja áshemiin eanet áshusaid main lea riikkaviidosaš ovddasvástádus. Sámediggeráđi mielas lea ulbmillaš ahte sámegiella ja sámi kulturvra siskkáldahttojuvvo dálá dearvvašvuođa- ja sosiálabálvalussii vai ovttáárvosaš bálvalus ollašuvvá. Dát dieđus ii mearkaš dan ahte eai galgga leat sierra sámi fáldalagat. Ollu surggiin dárbbášuvvojit sierra fáldalagat ja čovdosat sámi buohcciid ja geavaheaddjiid váste. Muhtun čovdosiid ferte ollašuhit dábalas dearvvašvuođa- ja sosiálavuogádagas, muhto lea maid dárbu áshusaide mat erenoamážit fuolahit sámi geavaheaddjiid doppe gos lea vásihuvvon ahte fáldalagat lea leamaš váilevaš.

Sámediggeráđi diedáhusas sámi áshusovddideami birra deattuhuvvo ahte sámi ja almmolaš dearvvašvuođaásahusaid stáhtus ja givrodat ferte bajiduvvot organiserema, ekonomii ja bargoveaga dáfus. Dál leat áshusaid organiserjuvvon iešguđetláhkai mandáhta ja čatnaseami dáfus. Sámediggeráđđi oaidná ahte ii dáidde leat vuogas ahte dat áshusaid mat galget bálvalit sámi álbmoga, leat nu iešguđetláhkai organiserjuvvon, ja árvvoštallá ulbmillažžan čielggadit sámi dearvvašvuođa- ja sosiálaásahusaid boahttevaš organiserema ja čatnaseami sierra. Organiserema välljemis ferte vuhtiiváldit ahte leat uhccán sámi fágaolbmot buot fágaidguoski surggiin. Danne dárbbáša sámi álbmot dakkár organisašuvdnavigiid, mat dahket vejolažžan ávkkástallat sámi fágaolbmuiguin beaktileamos vuogi mielde.

Evttohus 13: Sámediggi ferte kártet giellalága rihkkuma

Sámediggeráđđái lea deatalaš sihkkarastit ahte sámegielagiid giellalaš vuoigatvuođat fuolahuvvojit go sii geavahit almmolaš áshusaid bálvalusaid. Čoačkimis Bargo- ja searvadahttideapartemeanttain (BSD) lea Sámediggi váldán ovdan sámelága giellanjuolggadusaid čuovvolemii ja fylkkamánniid ja departemanttaid ovddasvástádusa giellalága rihkkumiid čuovvolemii. Ráđdehus lea dál ráhkadeamen sámegiella doaibmaplána ja lea bovden Sámedikki ovttasbargui plána ovddideamiin. Áigumuššan lea earret eará oažžut ollislaš gova dan barggus mii ferte dahkkojuvvo sámegiella ovddideamiin ja ovttas Sámedikkiin árvvoštallat mii lea deatalemos go galgá sihkkarastit ahte sámegiella lea ealli giella boahtteáiggis. Doaibmaplána ráhkaduvvo dán jagi mielde. Doaibmaplána

oktavuođas lea Sámediggi ovttas BSD:in bivdán Sámedikki, Girko- ja kulturdepartemeantta ja eará ášahusaid ovddasvástádusa ja rollaid čielggaduvvot.

Lea deatalaš ahte galgá leat vejolaš geavahit sámegiela buot servodatarenain ja ahte sámegiella galgá leat oidnosis. Stuorradiggedieđáhusas sámeapolitiikka birra čalmmustahttojuvvo erenoamážit ahte ráđdehus nanne sámegiela almmolaš hálddahasain ja almmolaš bálvalusfálaldagas. Dát ođastusbargu lea čadahuvvomin.

Sámelága 3. kapihttala § 3-12 Sámi giellabarggu organiseren dadjá ahte Sámediggi juohke njealját jagi galgá ráhkadit raportta Gonagassii sámegiel dili birra Norggas. Dán jagi čadaha Sámediggi dakkár guorahallama man áigumuš lea kártet dihto Norgga ášahusaid gieallageavaheami. Dát guoská maiddái skuvllaide ja mánáidgárddiide dakko bokte ahte beroštupmi oahppat sámegiela guorahallojuvvo. Davvisámegiela dili guorahallojuvvo dihto ášahusain, ja guorahallan deattuha erenoamážit mátta- ja julevsámegiela dili. Válđočuoggát leat čuovvovaččat:

- Sámi ášahusaid ovddasvástádus sámegielas
- Dat mánáidgárddit, mat ožžot sierra doarjaga sámi mánáidgárddiide
- Dat skuvllat, main lea oahpahus sámegielas/sámegillii

Bargu čadahuvvo dán jagi mielde ja ovddiduvvo dievasčoahkkimii guovvamánus 2009.

Evttohus 14: Vuoigatvuohta boazomerkii - erohus sámi ja Norgga riektááddejumis

Sámediggeráđđi lea ovttaoavilis NSRa sámediggejoavkkuin das ahte sámi dáloniid boazomearkavuogitvuohta lea dakkár vuoigatvuohta, mii ii fuolahuvvo doarvai bures Norgga lágaid ja hálddašeami bokte. Sámediggeráđđi lea hui posiitiiva dasa ahte Sámi bivdo- ja meahcastansearvi lea vuolgahan kártema mii galgá čájehit man muddui stáhta lea sihkkun boazomearkkaid Guovdageainnus ja dan váikkuhusaid ja makkár oaidnu olbmuin lea dasa ahte boazu geavahuvvo sámi meahceávkkestallamis. Raportta lea John B. Henriksen čállán ja dat gárvánii skábmamánus 2007. Sámediggi lea leamaš mielde ruhtadeamen Sámi bivdo- ja meahcastansearvi raportta boazomearkavuogitvuođa birra, masa áirras Aili Keskitalo čujuha. Sámediggeráđđi lea mielas válđit oktavuođa Sámi bivdo- ja meahcastanserviin ságaškuššat raportta sisdoalu ja raportta loahppajurdagiid ja rávvagiid čuovvoleami.

III Jienasteapmi

43 áirasis ledje 41 čoahkis. Dán áššis ii jienastuvvon.

IV Beavdegirjelasáhusat

Dán áššis ii ovddiduvvon beavdegirjelasáhus.

V Sáhavuorolistu ja replihkat

	Sáhavuorru	Replihkka
1	Egil Olli, áššejođiheaddji	
	Olaf Eliassen, čoahkkinortnegii	
		Aili Keskitalo
		Jánoš Trosten
		Terje Tretnes
	Egil Olli	
2	Aili Keskitalo	Vibeke Larsen
		Ann-Mari Thomassen
		Terje Tretnes
	Aili Keskitalo	

3	Olaf Eliassen	Aili Keskitalo
		Terje Tretnes
	Olaf Eliassen	
4	Jánoš Trosten	Egil Olli
		Terje Tretnes
		Sten Erling Jønsson
	Jánoš Trosten	
5	Magnhild Mathisen	Marianne Balto
		Olaf Eliassen
		Terje Tretnes
	Magnhild Mathisen	
6	Terje Tretnes	Klemet Erland Hætta
		Bjarne Store-Jakobsen
		Sten Erling Jønsson
	Terje Tretnes	
7	Johan Mikkel Sara	
8	Anders Urheim	
9	Per Andersen Bæhr	
10	Ann-Mari Thomassen	
11	Isak Mathis O. Hætta	
12	Berit Oskal Eira	
13	Synnøve Solbakken-Härkönen	
14	Marie Therese N. Aslaksen	
15	Tor Mikalsen	
16	Sten Erling Jønsson	
17	Susanne Amalie Andersen	
18	Gunn-Britt Retter	
19	Hilde Anita Nyvoll	
20	Ann-Mari Thomassen	
21	Vibeke Larsen	
22	Willy Ørnebakk	
23	Jørn Are Gaski	
24	Marianne Balto	
25	Aili Keskitalo	
26	Anders Urheim	
27	Egil Olli	
	Terje Tretnes, čeahkkinortnegii	
	Egil Olli, čeahkkinortnegii	
	Klemet Erland Hætta, čeahkkinortnegii	
	Terje Tretnes, čeahkkinortnegii	
	Aili Keskitalo, čeahkkinortnegii	
	Terje Tretnes, čeahkkinortnegii	

VI Sámedikki mearrádus

Sámediggeráđi dieđáhus válđojuvvo diehtun.

Ášši meannudeapmi loahpahuvvui 27.10.08 dii. 14.20.

Vuodđogiella: Dárogiella

Ášši 32/08 Sámediggeráđi dieđáhus

Arkiiva

Arkiiváššénr.

SF-469

06/4877

Ášši meannudeapmi álggahuvvui 27.10.08 dii.14.30

I Mildosat

Nr	Beaivi	Geas/Geasa	Namahus

II Evttohusat ja mearkkašumit

Sámediggeráđi mearrádusárvalus:

Sámediggi doarju Sámediggeráđi dieđáhusa sámi ásašusovddideamis.

Plána- ja finánsalávdegotti árvalus:

Álgu

Plána- ja finánsalávdegoddi lea meannudan Sámediggeráđi ovddidan dieđáhusa sámi ásašusovddideami birra..

Ášši lea ovdal guorahallojuvvon Sámedikki dievasčoahkkimis áššis 18/08 - Sámi ásašusovddideapmi.

Dát dieđáhus válddahallá sámi ásašusaid ovddideami ja daid mearkkašumi sámi demokratiija, gelbbolašvuodabuvttadeami ja kapasitehtahuksema nannemis ja ovddideamis sámi servodagas. Dieđáhusas eai válddahallojuvvo sámi eaktodáhtolaš ja ideala lahttosearvvit, eaige priváhta oasusearvvit nugo ovdamearkka dihte sámi lágádusat ja áviissat. Stáhtalaš sámi skuvllat leat deahtalaš ásašusat sámi servodagas. Sámediggi lea juo mearridan čađahit čielggadusa daid birra, ja Plána- ja finánsalávdegoddi eaktuda ahte dat ovddiduvvo sierra áššin.

Mearkkašumit

Lávdegotti unnitlobken, Bargjibellodaga sámediggejoavkkeken (Bb) lahtut Magnhild Mathisen, Sten Erling Jønsson, Willy Ørnebakk, Hilde Anita Nyvoll, Wiebke Synnøve Slåttsveen ja Egil Olli ovddidit čuovvovaš mearkkašumi:

Dieđáhusa bajimuš mihttomearri lea:

- nannet ja ovddidit sámi ásašusaid guovddáš servodatsurggiin vuodđun sámi demokratiijai, máhtolašvuhtii ja kapasitehtii sámi servodagas ja dan várás.

Sámedikkis lea dál sihke doaimmaheaddji láhkahálldašeaddji váldi (kulturमितolága, plána- ja huksenlága, sámelága ja oahpahuslága mielde), doaimmaheaddji ekonomalaš juolludusovddasvástádus (doarjjahálldašeapmi), ja ovddasvástádus sámi ásašusain.

Sámediggeráđdi govahallá ovdáneami dainna lágiin ahte šaddá stuorát láhkahálldašanváldi guovddáš sámi servodatsurggiid siskkobealde. Dasa dárbbášuvvojit konsultašuvdna- ja šiehtadallan dagaldumit

ja prosedyrat stáhtalaš eiseválddiiguin, erenoamážit duohta jahkásaš bušeahttašiehtadallamiid bokte maid olis Sámedikkis lea vejolaš ovddidit politihka ja doaimmahit válddi.

Dát dieđáhus válddahallá sámi ášahusaid ovddideami ja daid mearkkašumi sámi demokratiija, gelbbolašvuodabuvttadeami ja kapasitehtahuksema nannemis ja ovddideamis sámi servodagas. Dieđáhusas eai válddahalloyuvvo sámi eaktodáhtolaš ja ideala lahttosearvvit, eaige priváhta oasusearvvit nugo ovdamearkka dihte sámi lágádusat ja áviissat. Stáhtalaš sámi skuvllat leat deatalaš ášahusat sámi servodagas. Sámediggi lea juo mearridan čađahit čielggadusa daid birra, ja Plána- ja finánsalávdegoddi eaktuda ahte dat ovddiduvvo sierra áššin.

Muhtun oktavuodain sáhtta dieđáhus guoskkahit doaimmaid jos lea váttis oaidnit leago sáhka lahttosearvvi, priváhta doaimma dahje doaimma birra mii lea dego almmolaš.

Dát dieđáhus válddahallá guovttelágan sámi ášahusaid: i) ášahusaid maidda Sámediggi juohká váldooasi doarjagis dahje olles doaibmadoarjaga ja ii) ášahusaid maidda stáhtalaš eiseválddit juogadit váldooasi doarjagis dahje olles doarjaga.

Sámediggeráđdi atná sámi ášahussan doaimmaid mat leat vuolgán sámi servodatoktavuođa ja sámi almmolašvuoda vuodul ja doibmet dan ektui. Buot servodagat leat oalle guhkás huksejuvvo iešguđet ášahusaid vuodul, daiguin variašuvnnaiguin maid dat mielddisbuktá. Danne leat ášahusat áibbaš guovddáš oasit nana, doaibmi ja ovddideaddji servodagaid ollašuttimis. Dát guoská maiddái sámi servodahki. Danne gáibida sámi servodaga huksen ja ovddideapmi dáhtu ja dáiddu ášahit ja viidáset ovddidit ášahusaidis.

Sámediggeráđi ášahuspolitiikkalaš ulbmilin lea láchit diliid nu ahte sámi ášahusat galget leat guovddáš oasit ja eavttuidbiddjit sámi servodaga ja demokratiija ovddideamis. Sámi ášahusovddideami bokte beassá sámi siviila almmolašvuodta eanet bearráigeahččat ja stivret iežas giella-, kultur- ja servodatovddideami.

Sámediggeráđi mielas lea ášahusovddideapmi deatalaš oassi infrastruktuorra ásaheamis sámi guovlluin. Sámediggeráđi áigumuš lea ahte dát dieđáhus bidjá vuodtu Sámedikki strategalaš ášahuspolitiikkalaš ja bušeahhtaš bargui.

Lávdegotti unnitlohku guorrasa Sámediggeráđi mihttomeriide ja lagademiiide sámi ášahusovddideami ektui.

Lávdegotti unnitlohku bidjá vuodđun dan ahte ovddiduvvon válddahallamat leat dohkálaččat dasa ahte Sámediggi sáhtta meannudit bajimuš ja ollislaš politihka sámi ášahusovddideapmái boahhteáigái.

Lávdegotti unnitlohku bidjá vuodđun ahte dieđáhus ja lávdegotti mearkkašumit viidáset proseassas galget čuoovvuvvot eanet detálja dásis, vuoruhemiid, juolludusaid ja čilgemiid bokte bušeahtta mearrádusaid, dieđáhusaid, vejolaš sierra áššiid ovddideami bokte.

Lávdegotti unnitlohku fuomášuhtta ahte dat mii boahta ovdan dieđáhusas lea ášahusaid stáhtusválddahallan iige leat oaivvilduvvon ahte dat lea dievaslaš. Válddahallan lea dahkkojuvvo ášahusaid iežaset raporttaid vuodul maid Sámediggi lea ožžon, ja muhtun muddui dan vuodul ahte leat galledan guoskevaš ášahusaid.

Dieđáhusas árvvoštallojuvvo Sámedikki bajimuš ja prinsihpalaš rolla ášahusaid ektui mat ožžot njuolggá doarjaga Sámedikkis. Lávdegotti unnitlohku oaidná ahte ollu jagiid bokte lea ovddiduvvon sierralágan geavahus stivrraide searvama ektui, ja ahte mánggat ášahusat jerret aktiivvalaš searvama Sámedikki beales. Válđoáššis evttohuvvo ahte buot oktavuodain goas addojuvvo njuolggá doarjja, ja buot oktavuodain goas Sámediggi juolluda váldooasi doaibmadoarjagis, nammada Sámediggi dihto stivralahtuid dan vuodul mainna lágiin Sámediggi lea mielde. Dasto oaivvildit dán oktavuodas ahte

gelbbolašvuohta ja profesonalitehta galget deattuhuvvot stivrraide nammadeami oktavuodas. Lávdegotti unnitlohku guorrasa dáid prinsihpaide, muhto deattuha ahte lea deatalaš ahte stivrraide nammadeapmi ii dahkkojuvvo dainna lágiin ahte dat čuohcá báikkálaš álgagiidda ja návccaide.

Lávdegotti unnitlohku oaidná ahte diedáhusas evttohuuvvo vuodđudus sihkkareamos ja eanet funkšunealla organisašuvdnavuohkin. Vuodđudus organisašuvdnavuohkin lea mielde sihkkarastimin dan ahte ášahusaid ain stivrejit iežaset geografalaš guovlluid beales danne go vuodđudus lea ieš-eaiggáduššan. Erenoamáš diliid vuodul muhtun guovlluin sáhtá leat lunddolaš välljet eará organisašuvdnavuogi go vuodđudusa, ovdamearkka dihte oasussearvvi. Dát eaktuda dattetge dan ahte Sámediggái ášahusaid njuolggadusaid dahje váldochoahkkima bokte sihkkarastojuvvo nammadanváldi.

Lávdegotti unnitlohku guorrasa dán prinsihppii, ja deattuha ahte diedáhusa ja evttohuuvvon doaibmabijuid čuovvoleapmi dahkkojuvvo oktílaš gulahallamiin guoskevaš ášahusaiguin ja eaiggádiiguin. Buot ášahusat eai leat ovttaláganat, ja doaibmabijut fertejit heivehuvvot juohke ášahussii sierra vai ášahusaid iešláhki ja árbevierut gozihuvvojit buoremus vuogi mielde.

Sámediggeráđdi evttoha nuppi eará váldodoaibmabiju ahte lea jierpmálaš oktii organiseret/ovttastahttit ja namuha muhtun geografalaš guovlluid gos dat livččii ulbmillaš. Dál gávnojit viehka ollu smávva sámi ášahusat gos leat bargit nollas viđa rádjai. Dát guoská erenoamážit kulturguovddážiidda, giellaguovddážiidda, museaide ja festiválaide, mii dagaha dan ahte dát ášahusat leat hui rašit ja unnán dávgasat. Jos vel buoridivččii ge mealgat rámmaeavttuid, de lea sivea jáhkkit ahte dát ášahusat ain boahtteáiggis ge bisošedje viehka unnin. Dát dili buktá gažaldaga ahte nannet ášahusaid dan bokte ahte oktiiorganiseret/ovttastahttit daid stuorát ovttađahkan.

Lávdegotti unnitlohku bidjá vuodđun dan ahte evttohuuvvon doaibmabijuid mat gusket organisašuvnnaid rievdadeapmái ferte áđdet dainna lágiin ahte Sámediggi galgá leat posiitiiva ja leat mielde váikkuheamen dan ahte buot oasálaš eaiggádat ja ruhtadeaddjit ovttaš álggahit proseassaid, ja ahte Sámediggái oktílaččat diedihuvvo dáid proseassaid ovdáneami birra. Lávdegotti unnitlohku doarju dán doaibmabiju, muhto eaktuda ahte Sámediggi searvadahttojuvvo daid vejolaš čilgemiidda maid dađistaga lea dárbu dahkat.

Lávdegotti unnitlohku bidjá vuodđun dan ahte dat lea Sámedikki politihkka ja vuodđo miellaguoddu juohke fealтта siskkobealde mii galgá hábmejuvvot dán diedáhusa meannudeami bokte. Dát bidjá Sámedikki vuolggasaji proseassaide ja gulahallamiidda ášahusaiguin, oasálaččaiguin ja eaiggádiiguin, muhto go dáid proseassaide ferte searvadahttit nu mánga oasálačča juohke suorggi siskkobealde de lea čielggas ahte proseassaide manná ollu sihke áiggi ja dat gáibidit šiehtadallamiid vai lea vejolaš gávndat buoremus bohtosa juohke áidna oktavuodas.

Lávdegotti unnitlohku eaktuda ahte ášahusat mat ožžot doaibmadoarjaga Sámedikki bušeahta bokte, eai galgga dárbašit gillát ášahusaid ođđasis organiserema geažil. Dát eaktuda viidáseappot dan ahte ohcanvuđot doarjaortnet organiserejuvvo dainna lágiin ahte dat ii čuoza likviditehtii ja oktílašvuhtii go guoská ášahusaid fásta doaibmagoluide.

Muđui eai leat lávdegotti unnitlogus mearkkašumit dán ovddiduvvon diedáhussii.

Evttohus

Norrga Sámiid Riikkasearvvi (NSR) lahtut Roger Pedersen, Aili Keskitalo, Tor Dalseng, Miriam Paulsen, Ann-Mari Thomassen ja Gunn-Britt Retter (NSR/SáB) ja Sámi álbmotbellodaga (SáB) lahttu Terje Tretnes ovddidit čuovvovaš evttohusa:

Evttohus 1:

Sámediggeráđi mearrádusárvalus sihkkojuvvo ja dan sadjái boahťa dát:

Sámediggi oaivvilda ahte báikkálaš, regiovnnaš ja našuvnnaš sámi ášahusat leat dehálaš arenat sámi servodaga ovdáneapmái. Iešmearrideami ektui lea dehálaš ahte álgoálbmogat ieža besset váldit ovddasvástádusa iežaset boahhteáiggis, muhto dan eai sáhte dahkat go eai leat doarvái resurssat, gelbbolašvuohta ja ovdánahttojuvvon ášahusat iešguđetlágan servodatsurggiin. Demokratiija-perspektiivvas lea dehálaš láchit dili vai olbmot besset aktiivvalaččat searvat dán servodathukseami. Dat leat prinsihpat maid vuodul Sámediggi ovdal lea hábmen kultur- ja ealáhuspolitihka aktiivvalaš siehtadallamiid bokte nu go Dáiddáršiehtadus ja Duoji Ealáhusšiehtadus. Sámediggi berre bidjat daid seamma fátmasteaddji prinsihpaid vuodđun go hábme iežas ášahuspolitihka; vai aktevrrat ieža besset váikkuhit politihkkaovddideami.

Sámediggái lea dehálaš mearridit buriid politihkalaš mearrádusaid nanu máhtolašvuođa vuodul sámi servodaga birra. Politihka ulbmil lea muitalit gosa mii áigut, ja movt mii galgat beassat dohko. Sámi ášahusovdaneami dieđáhusa ulbmil ferte leat guovttebealát. Dieđáhus ferte deavdit Sámedikki dárbbu čorgatvuhtii organisašuvnamodeallaid ja stivraovddastusaid ektui, ja einnotahtti bušeahtta-meannudeami ektui. Seamma dehálaš lea ahte dieđáhus árvvoštallá movt ášahusaid sáhtta nannet vai gokčēt dálá ja boahhteáiggi dárbbuid – ja movt Sámediggi sáhtta dasa váikkuhit rámmaeavttuid ja politihkalaš barggu bokte. Seammás ferte Sámediggi diehtit makkár odđa ášahusaid lea dárbu ášahit ovddidan dihte sámi servodaga. Dakkár boahhteáiggedidolaš strategiija ii sáhte ovddidit aktiivvalaš oassálastima haga siviila sámis servodagas.

Dokumeanta maid Sámediggeráđdi lea ráhkadan ferte danne sáddejuvvot gulaskuddamii guoskevaš ášahusaide, eaggáididda ja eará berošteddjiide. Easka go dokumeanta lea leamaš dakkár gulaskuddamis, lea Sámedikkis doarvái buorre vuoddu árvvoštallat daid konkrehta evttohusaid mat ovddiduvvojit. Sámediggái leat boahán čuoččuhusat ahte dokumeantas galget leat boasttu fáktadieđut, váilevaš dieđut ja ahte ovttahttinevttohusat eai leat doarvái bures árvvoštallojuvvon. Danne ii sáhte Sámediggi doarjut Sámediggeráđi ášahusdieđáhusa nu go dat dál lea. Sámediggi bivdá ahte ášši maŋnel gulaskuddama ovddiduvvo dievasčoahkkimii giđdat 2009 plána hámis, vai dievasčoahkkin beassá oassálastit árvvoštallamiidda ja evttohusaide. Sámedikki ášahuspolitihkka ferte vuđolaččat geahčaduvvot, ákkastuvvot ja das ferte leat guhkesáiggi perspektiiva, danne go sámi ášahusat leat hui dehálaččat sámi servodaga boahhteáigái.

Lávdegotti unnitlobku, Bargiidbellodaga sámediggejoavkke (Bb) lahtut Magnhild Mathisen, Sten Erling Jønsson, Willy Ørnebakk, Hilde Anita Nyvoll, Wiebke Synnøve Slåtseven ja Egil Olli ovddidit čuovvovaš evttohusa:

Evttohus 2

Sámediggi doarju Sámediggeráđi dieđáhusa sámi ášahusovddideami birra oktan mielddusin biddjojuvvon mearkkašumiiguin.

Plána- ja finánsalávdegotti árvalus:

Álgu

Plána- ja finánsalávdegoddi lea meannudan Sámediggeráđi ovddidan dieđáhusa sámi ášahusovddideami birra.

Ášši lea ovdal guorahallojuvvon Sámedikki dievasčoahkkimis áššis 18/08 - Sámi ášahusovddideapmi.

Dát dieđáhus válddahallá sámi ášahusaid ovddideami ja daid mearkkašumi sámi demokratiija, gelbbolašvuodabuvttadeami ja kapasitehtahuksema nannemis ja ovddideamis sámi servodagas. Dieđáhusas eai válddahallojuvvo sámi eaktodáhtolaš ja ideala lahttosearvvit, eaige priváhta oasusearvvit nugo ovdamearkka dihte sámi lágádusat ja áviissat. Stáhtalaš sámi skuvllat leat deatalaš ášahusat sámi servodagas. Sámediggi lea juo mearridan čađahit čielggadusa daid birra, ja Plána- ja finánsalávdegoddi eaktuda ahte dat ovddiduvvo sierra áššin.

Mearkkašumit

Lávdegotti unnitlobku, Bargiibellodaga sámediggejoavkkeu (Bb) lahtut Magnhild Mathisen, Sten Erling Jønsson, Willy Ørnebakk, Hilde Anita Nyvoll ja Wiebke Synnøve Slåtveen *ja Finnmarkslista (FIN) lahttu* Toril Bakken ovdđidit čuovvovaš mearkkašumi:

Diedáhusa bajimuš mihttomearri lea:

- nannet ja ovddidit sámi ášahusaid guovddáš servodatsurggiin vuodđun sámi demokratiijai, máhtolašvuhtii ja kapasitehtii sámi servodagas ja dan várás.

Sámedikkis lea dál sihke doaimmaheaddji láhkahálddašeaddji válđi (kulturमितolága, plána- ja huksenlága, sámelága ja oahpahuslága mielde), doaimmaheaddji ekonomalaš juolludusovddasvástádus (doarjjahálddašepmi), ja ovddasvástádus sámi ášahusain.

Sámediggeráđđi govahallá ovdáneami dainna lágiin ahte šaddá stuorát láhkahálddašanválđi guovddáš sámi servodatsurggiid siskkobealde. Dasa dárbbášuvvojit konsultašuvdna- ja šiehtadallan dagaldumit ja prosedyrat stáhtalaš eiseválddiiguin, erenoamážit duohta jahkásaš bušeahttašiehtadallamiid bokte maid olis Sámedikkis lea vejolaš ovddidit politihka ja doaimmahit válđdi.

Dát diedáhus válldahallá sámi ášahusaid ovddideami ja daid mearkkašumi sámi demokratiija, gelbbolašvuodábuvttadeami ja kapasitehtahuksema nannemis ja ovddideamis sámi servodagas. Diedáhusas eai válldahallojuvvo sámi eaktodáhtolaš ja ideala lahttosearvvit, eaige priváhta oasusearvvit nugo ovdamearkka dihte sámi lágádusat ja áviissat. Stáhtalaš sámi skuvllat leat deatalaš ášahusat sámi servodagas. Sámediggi lea juo mearridan čađahit čielggadusa daid birra, ja Plána- ja finánsalávdegoddi eaktuda ahte dat ovddiduvvo sierra áššin.

Muhtun oktavuodain sáhtta diedáhus guoskkahit doaimmaid jos lea váttis oaidnit leago sáhka lahttosearvvi, priváhta doaimma dahje doaimma birra mii lea dego almmolaš.

Dát diedáhus válldahallá guovttelágan sámi ášahusaid: i) ášahusaid maidda Sámediggi juohká váldooasi doarjagis dahje olles doaimmadoarjaga ja ii) ášahusaid maidda stáhtalaš eiseválddit juogadit váldooasi doarjagis dahje olles doarjaga.

Sámediggeráđđi atná sámi ášahussan doaimmaid mat leat vuolgán sámi servodatoktavuođa ja sámi almmolašvuoda vuodul ja doibmet dan ektui. Buot servodagat leat oalle guhkás huksejuvvon iešguđet ášahusaid vuodul, daiguin variašuvnnaiguin maid dat mielddisbuktá. Danne leat ášahusat áibbaš guovddáš oasis nana, doaimbi ja ovddideaddji servodagaid ollašuhttimis. Dát guoská maiddái sámi servodahkii. Danne gáibida sámi servodaga huksen ja ovddideapmi dáhtu ja dáiddu ášahit ja viidáset ovddidit ášahusaidis.

Sámediggeráđi ášahuspolitihkalaš ulbmilin lea lámhit diliid nu ahte sámi ášahusat galget leat guovddáš oasis ja eavttuidbiddjit sámi servodaga ja demokratiija ovddideamis. Sámi ášahusovddideami bokte beassá sámi siviila almmolašvuodta eanet bearráigeahččat ja stivret iežas giella-, kultur- ja servodatovddideami.

Sámediggeráđi mielas lea ášahusovddideapmi deatalaš oassi infrastruktuvrra ásaheamis sámi guovlluin. Sámediggeráđi áigumuš lea ahte dát diedáhus bidjá vuodtu Sámedikki strategalaš ášahuspolitihkalaš ja bušeahtalaš bargui.

Lávdegotti eanetlohku guorrasa Sámediggeráđi mihttomeriide ja lagademiide sámi ášahusovddideami ektui.

Lávdegotti eanetlohku bidjá vuodđun dan ahte ovddiduvvon válddahallamat leat dohkálaččat dasa ahte Sámediggi sáhhtá meannudit bajimuš ja ollislaš politihka sámi ášahusovddideapmái boahhteáigái.

Lávdegotti eanetlohku bidjá vuodđun ahte dieđáhus ja lávdegotti mearkkašumit viidáset proseassas galget čuovvuluvvot eanet detálja dásis, vuoruhemiid, juolludusaid ja čilgemiid bokte bušehtta mearrádusaid, dieđáhusaid, vejolaš sierra áššiid ovddideami bokte.

Lávdegotti eanetlohku fuomášuhtá ahte dat mii boahdá ovdan dieđáhusas lea ášahusaid stáhtusválddahallan iige leat oaivvilduvvon ahte dat lea dievaslaš. Válddahallan lea dahkkojuvvon ášahusaid iežaset raporttaid vuodul maid Sámediggi lea ožžon, ja muhtun muddui dan vuodul ahte leat galledan guoskevaš ášahusaid.

Dieđáhusas árvvoštallojuvvo Sámedikki bajimuš ja prinsihpalaš rolla ášahusaid ektui mat ožžot njuolggá doarjaga Sámedikkis. Lávdegotti eanetlohku oaidná ahte ollu jagiid bokte lea ovddiduvvon sierralágan geavahus stivrraide searvama ektui, ja ahte mánggat ášahusat jerret aktiivvalaš searvama Sámedikki beales. Váldoáššis evttohuvvo ahte buot oktavuodain goas addojuvvo njuolggá doarjja, ja buot oktavuodain goas Sámediggi juolluda váldooasi doaibmadoarjagis, nammada Sámediggi dihto stivralahtuid dan vuodul mainna lágiin Sámediggi lea mielde. Dasto oaivvildit dán oktavuodas ahte gelbbolašvuohta ja profesoanalitehta galget deattuhuvvot stivrraide nammadeami oktavuodas. Lávdegotti eanetlohku guorrasa dáid prinsihpaide, muhto deattuha ahte lea deatalaš ahte stivrraide nammadeapmi ii dahkkojuvvo dainna lágiin ahte dat čuohcá báikkálaš álgagiidda ja návccaide.

Lávdegotti eanetlohku oaidná ahte dieđáhusas evttohuvvo vuodđudus sihkkareamos ja eanet funkšunella organisašuvnavuohkin. Vuodđudus organisašuvnavuohkin lea mielde sihkkarastimin dan ahte ášahusaid ain stivrejit iežaset geografalaš guovlluid beales danne go vuodđudus lea ieš-eaiggáduššan. Erenoamáš diliid vuodul muhtun guovlluin sáhhtá leat lunddolaš välljet eará organisašuvnavuogi go vuodđudusa, ovdamearkka dihte oasusearvvi. Dát eaktuda dattetge dan ahte Sámediggái ášahusaid njuolggadusaid dahje váldočoahkkima bokte sihkkarastojuvvo nammadanváldi.

Lávdegotti eanetlohku guorrasa dán prinsihppii, ja deattuha ahte dieđáhusa ja evttohuvvon doaibmabijuid čuovvoleapmi dahkkojuvvo oktílaš gulahallamiin guoskevaš ášahusaiguin ja eaiggádiiguin. Buot ášahusat eai leat ovttaláganat, ja doaibmabijut fertejit heivehuvvot juohke ášahussii sierra vai ášahusaid iešláhki ja árbevierut gozihuvvojit buoremus vuogi mielde.

Sámediggeráđđi evttoha nuppi eará váldodoaibmabiju ahte lea jierpmálaš oktíi organiseret/ovttastahttit ja namuha muhtun geografalaš guovlluid gos dat livččii ulbmillaš. Dál gávdnojit viehka ollu smávva sámi ášahusat gos leat bargit nollas viđa rádjai. Dát guoská erenoamážit kulturguovddážiidda, giellaguovddážiidda, museaide ja festiválaide, mii dagaha dan ahte dát ášahusat leat hui rašit ja unnán dávgasat. Jos vel buoridivččii ge mealgat rámmaeavttuid, de lea siveva jáhkkit ahte dát ášahusat ain boahhteáiggis ge bisošedje viehka unnin. Dát dilii buktá gažaldaga ahte nannet ášahusaid dan bokte ahte oktíiorganiseret/ovttastahttit daid stuorát ovttadahkan.

Lávdegotti eanetlohku bidjá vuodđun dan ahte evttohuvvon doaibmabijuid mat gusket organisašuvnnaid rievdadeapmái ferte áddet dainna lágiin ahte Sámediggi galgá leat posiitiiva ja leat mielde váikkuheamen dan ahte buot oasálaš eaiggádat ja ruhtadeaddjit ovttas álggahit proseassaid, ja ahte Sámediggái oktílaččat dieđihuvvo dáid proseassaid ovdáneami birra. Lávdegotti eanetlohku doarju dán doaibmabiju, muhto eaktuda ahte Sámediggi searvadahttojuvvo daid vejolaš čilgemiidda maid dađistaga lea dárbu dahkat.

Lávdegotti eanetlohku bidjá vuodđun dan ahte dat lea Sámedikki politihkka ja vuodđo miellaguoddu juohke fealtta siskkobealde mii galgá hábmejuvvot dán dieđáhusa meannudeami bokte. Dát bidjá Sámedikki vuolggasaji proseassaide ja gulahallamiidda ášahusaiguin, oasálaččaiguin ja eaiggádiiguin, muhto go dáid proseassaide ferte searvadahttit nu mángga oasálačča juohke suorggi siskkobealde de lea

čielggas ahte proseassaide manná ollu sihke áiggi ja dat gáibidit šiehtadallamiid vai lea vejolaš gávdnat buoremus bohtosa juohke áidna oktavuodas.

Lávdegotti eanetlohku eaktuda ahte ásausat mat ožžot doaibmadoarjaga Sámedikki bušeahta bokte, eai galgga dárbašit gillát ásausaidda oddasis organiserema geažil. Dát eaktuda viidáseappot dan ahte ohcanvuđot doarjjaortnet organisererjuvvo dainna lágiin ahte dat ii čuoza likviditehtii ja oktilašvuhtii go guoská ásausaidda fásta doaibmagoluide.

Muđui eai leat lávdegotti unnitlogus mearkašumit dán ovddiduvvon dieđáhussii.

Evttohus

Norgga Sámiid Riikkasearvvi (NSR) lahtut Roger Pedersen, Aili Keskitalo ja Miriam Paulsen ovddidit čuovvovaš evttohusa:

Evttohus 1:

Sámediggeráđi mearrádusárvalus sihkkorjuvvo ja dan sadjái boahtá dát:

Sámediggi oaivvilda ahte báikkálaš, regiounnalaš ja našuvnnalaš sámi ásausat leat dehálaš arenat sámi servodaga ovdáneapmái. Iešmearrideami ektui lea dehálaš ahte álgoálbmogat ieža besset váldit ovdasvástádusa iežaset boahtteáiggis, muhto dan eai sáhte dahkat go eai leat doarvái resurssat, gelbbolašvuhta ja ovdánahttojuvvon ásausat iešguđetlágan servodatsurggiin. Demokratiija-perspektiivvas lea dehálaš láchit dili vai olbmot besset aktiivvalaččat searvat dán servodathukseami. Dat leat prinsihpat maid vuodul Sámediggi ovdal lea hábmen kultur- ja ealáhuspolitihka aktiivvalaš šiehtadallamiid bokte nu go Dáiddáršiehtadus ja Duoji Ealáhusšiehtadus. Sámediggi berre bidjat daid seamma fáttmasteaddji prinsihpaid vuodđun go hábme iežas ásaushpolitihka; vai aktevrrat ieža besset váikkuhit politihkkaovddideami.

Sámediggái lea dehálaš mearridit buriid politihkalaš mearrádusaidda nanu máhtolašvuoda vuodul sámi servodaga birra. Politihka ulbmil lea mitalit gosa mii áigut, ja movt mii galgat beassat dohko. Sámi ásaushovdaneami dieđáhusa ulbmil ferte leat guovttebealát. Dieđáhus ferte deavdit Sámedikki dárbbu čorgatvuhtii organisašuvnamodeallaid ja stivraovddastusaidda ektui, ja einnostahtti bušeahtta-meannudeami ektui. Seamma dehálaš lea ahte dieđáhus árvvoštallá movt ásausaidda sáhtta nannet vai gokčat dálá ja boahtteáiggi dárbbuid – ja movt Sámediggi sáhtta dasa váikkuhit rámmaeavttuid ja politihkalaš barggu bokte. Seammás ferte Sámediggi diehtit makkár odđa ásausaidda lea dárbu ásaush ovddidan dihte sámi servodaga. Dakkár boahtteáiggediđolaš strategiija ii sáhte ovddidit aktiivvalaš oassálastima haga siviila sámis servodagas.

Ášši ferte danne sáddejuvvot gulaskuddamii guoskevaš ásaushaide, eaiggádiidda ja eará berošteddjiide. Easka go dokumeanta lea leamaš dakkár gulaskuddamis, lea Sámedikkis doarvái buorre vuodđu árvvoštallat daid konkrehta evttohusaidda mat ovddiduvvojit. Sámediggái leat boahtán čuočuhusat ahte dokumeantas galget leat boasttu fáktadieđut, váilevaš dieđut ja ahte ovttahttinevttohusat eai leat doarvái bures árvvoštallojuvvon. Danne ii sáhte Sámediggi doarjut Sámediggeráđi ásaushdieđáhusa nu go dat dál lea. Sámediggi bivdá ahte ášši maŋjel gulaskuddama ovddiduvvo dievasčoahkkimii giđdat 2009 plána hámis, vai dievasčoahkkin beassá oassálastit árvvoštallamiidda ja evttohusaide. Sámedikki ásaushpolitihkka ferte vuđolaččat geahčaduvvot, ákkastuvvot ja das ferte leat guhkesáiggi perspektiiva, danne go sámi ásaushat leat hui dehálaččat sámi servodaga boahtteáigái.

Lávdegotti unnitlohku, Bargiidbellodaga sámediggejoavkkeku (Bb) lahtut Magnhild Mathisen, Sten Erling Jønsson, Willy Ørnebakk, Hilde Anita Nyvoll ja Wiebke Synnøve Slåtsveen *ja Finnmarkslista (FIN) lahttu* Toril Bakken ovddidit čuovvovaš evttohusa:

Evttohus 2

Sámediggi doarju Sámediggeráđi dieđáhusa sámi ášahusovddideami birra oktan mielddusin biddjojuvvon mearkkašumiiguin.

Mearkkašupmi 2, Guovddášbellodat v/Olaf Eliassen

Mearkkašumit Sámediggeráđi sámi ášahusovddidandiedáhussii

Vuodđoskuvla ja boarrásiidáimmahuššan lea maiddá oassi sámi ášahusain ja berre leat mielde ášahusdieđáhusas.

- Sámediggi ferte válđit stuorát ovddasvástádusa vuodđoskuvlafálaldaga hábmemis sámi mánáide olles sámi guovllus. Erenoamážit ferte vuodđoskuvlafálaldagaid smávva sámi giliin sihkkarastit boahhteáiggis.
- Sámediggi ferte fuolahit dan ahte boarráset sámi álbmogis lea dakkár fálaldat mii lea heivehuvvon iešguđege sámi guovlluid kultuvrii. Boarráset olbmuid ferte maid atnit resursan sámi kultuvrra oktavuodas.

Mearkkašupmi 3, Guovdageainnu Johttisámelisttu /Per A. Bæhr

ICR:a berrešii erenoamážit geahččat go dát guovddáš gullá Norgga davviguovllu vuoruhansuorgái masa maid eará eamiálbmogat čatnasit.

III Jienasteapmi

43 áirasis ledje 39 čoahkis. Jienasteapmi dahkkojuvvui čuovvovaš vuogi mielde:

- Plána- ja finánsalávdegotti evttohus 1 hilgojuvvui 21 jienain. 18 jienastedje beali.
- Plána- ja finánsalávdegotti evttohus 2 mearriduvvui 23 jienain 16 jiena vuostá.

IV Beavdegirjelasáhusat

Dán áššis ii ovddiduvvon beavdegirjelasáhus.

V Sáhkavuorolistu ja replihkat

	Sáhkavuorru	Replihkka
1	Willy Ørnebakk, áššejodíheaddji	Miriam Paulsen
		Aili Keskitalo
		Tor Mikalsen
	Willy Ørnebakk	
2	Lene Hansen	Hilde Anita Nyvoll
		Willy Ørnebakk
		Magnhild Mathisen
	Lene Hansen	
3	Olaf Eliassen	Terje Tretnes
		Jarle Jonassen
	Egil Olli, čoahkkinortnegii	Susanne Amalie Andersen
	Olaf Eliassen	
4	Anders Urheim	Egil Olli
		Miriam Paulsen
	Anders Urheim	
5	Per Andersen Bæhr	Bjarne Store-Jakobsen

		Willy Ørnebakk
		Hilde Anita Nyvoll
6	Jánoš Trosten	Lene Hansen
		Hilde Anita Nyvoll
		Klemet Erland Hætta
	Jánoš Trosten	
7	Johan Mikkel Sara	
8	Terje Tretnes	
	Hilde Anita Nyvoll, čoahkkinnortnegii	
	Willy Ørnebakk, čoahkkinnortnegii	
	Terje Tretnes, čoahkkinnortnegii	
9	Isak Mathis O. Hætta	
10	Aili Keskitalo	
	Egil Olli, čoahkkinnortnegii	
	Aili Keskitalo, čoahkkinnortnegii	
	Klemet Erland Hætta, čoahkkinnortnegii	
	Willy Ørnebakk, čoahkkinnortnegii	
	Aili Keskitalo, čoahkkinnortnegii	
11	Tor Mikalsen	
12	Lene Hansen	
13	Ole Mathis Hætta	
14	Magnhild Mathisen	
15	Gunn-Britt Retter	
16	Anders Urheim	
17	Bjarne Store-Jakobsen	
18	Klemet Erland Hætta	
19	Sten Erling Jønsson	
20	Ann-Mari Thomassen	
21	Vibeke Larsen	
22	Roger Pedersen	
23	Hilde Anita Nyvoll	
24	Willy Ørnebakk, áššejođiheaddji	

VI Sámedikki mearrádus

Sámediggi doarju Sámediggeráđi dieđáhusa sámi ásašusovddideami birra oktan mielddusin biddjojuvvon mearkkašumiiguin.

Ášši meannudeapmi loahpahuuvui 27.10.08 dii. 17.30.

Ášši 33/08

Gáibádus listaevttohusaid sohka bealjuogadeapmái 2009 sámediggeválggas

Arkiiva
SF-002.33

Arkiivaáššennr.
07/2424

Meannudeamit

Politiikkaš dássi	Beaivi	Áššennr.
Sámediggeráđi	21.08.08	R 068/08
Bajásšaddan- ja oahppolávdegoddi	22. - 25.09.08	010/08
Sámedikki dievasčoahkkin	27.10.08	33/08

Ášši meannudeapmi álggahuvvui 27.10.08 dii. 17.30

I Mildosat

Nr.	Beaivi	Geas/Geasa	Namahus
1	21.08.08	Sámediggeráđi	Ášši 068/08

II Evttohusat ja mearkkašumit

Sámediggeráđi mearrádusárvalus:

Sámediggeválgga lánkaásahusa § 28 c vuoigatvuoda vuodul galget jagi 2009 sámediggeválgga listaevttohusat ollašuttit dan gáibádusa ahte goappašat sohka beali galget leat ovddastuvvon uhcimusat 40 proseanttain jus galget dohkkehuvvot.

Bajásšaddan- ja oahppolávdegotti árvalus:

Álgu

Deatalaš lea ahte sihke nissonolbmui ja almmáiolbmui lea seammalágan vejolašvuohta searvat politiikkaš doibmii. Čájeha ahte dat maid Sámediggi dagai ovdal 2005 válgga dan ektui ahte buoridit nissonovddastusa Sámedikkis, lea buorre váikkuhangaskaoapmi.

Lávdegotti ráva:

Lávdegoddi, Norgga sámiid riikkasearvvi (NSR) lahtut Synnøve Solbakken-Härkönen, John Harald Skum, Rita-Alise Porsanger, Tone Finnesen, Kjersti Myrnes Balto ja Jarle Jonassen, Bargiidbellodaga sámediggejoavkkeku (Bb) lahtut Tom Christer Sottinen, Ronny Wilhelmsen, Inger Jørstad, Vibeke Larsen, Marianne Balto ja Per-Ivar Henriksen, Čielga sámi jiena (ČSJ) lahtu Jánoš Trosten, Sámit lulli-Norggas (SLN) lahttu Johan Mikkel Sara eai leat mearkkašumit dahje evttohusat ja rávve Sámedikki mearridit čuovvovačča:

Sámediggi doarju muđui Sámediggeráđi árvalusevttohusa.

III Jienasteapmi

43 áirasis ledje 41 čoahkis. Jienasteapmi dahkkojuvvui čuovvovaš vuogi mielde:

- Bajásšaddan- ja oahppolávdegotti árvalus mearriduvvui ovtta jienalaččat.

IV Beavdegirjelasáhusat

Dán áššis ii ovddiduvvon beavdegirjelasáhus.

V Sáhavuorrolistu ja replihkat

	Sáhavuorru	Replihkka
1	Inger Jørstad, áššejođiheaddji	
	Inger Jørstad	

VI Sámedikki mearrádus

Sámediggeválgga láhkaásahusa § 28 c vuoigatvuoda vuodul galget jagi 2009 sámediggeválgga listaevttohusat ollašuttit dan gáibádusa ahte goappašat sohkabeali galget leat ovddastuvvon uhcimusat 40 proseanttain jus galget dohkkehuvvot.

Ášši meannudeapmi loahpahuvvui 27.10.08 dii. 17.35

Ášši 34/08

Sámedikki cealkámuš 2009/ 2010 boazodoallošiehtadussii

Arkiiva
SF-412

Arkiivaáššennr.
08/3630

Meannudeamit

Politiikkaš dássi	Beaivi	Áššennr.
Sámediggeráđi	21.08.08	R
Ealáhus- ja kulturlávdegoddi	22. - 25.09.08	EKL 008/08
Sámedikki dievasčoahkkin	27.10.08	34/08

Ášši meannudeapmi álggahuvvui 27.10.08 dii. 17.35

I Mildosat

Nr.	Beaivi	Geas/Geasa	Namahus

II Evttohusat ja mearkkašumit

Sámediggeráđi mearrádusárvalus:

Sámediggi áigu ovddabealde boazodoallošiehtadallamiid 2009/2010 buktit árvalusaid čuovvovaš osiide:

- Boazodoalu ovddidanfoanda – ekonomalaš rámma
- Vuorddekeahkes vaháat
- Boazodoalu eatnamiid sihkkarastin
- Siidaosiid eaktodáhtolaš lonisteapmi
- Márkanfievrrideapmi
- Oahppostipeanda
- Dásseárvu sohkašielid gaska boazodoalus
- Miessedoarjja
- Buvttadanvuoitu
- Buohtalas álggahanoassi
- Fievrrideamit Boazodoalu ovddidanfoanddas Sámediggái
- Boazodoalu divadat

Álggahus

Sámediggi ráhkada jahkásaččat cealkámušaid maid Sámedikki dievasčoahkkin meannuda čakčat ja dat sáddejuvvojit bealálaččaide ovdal boazodoallošiehtadallamiid. Sámediggi áigu maiddái dán jagi deaivvadit bealálaččaiguin mañimuštá juovlamánus 2008 ja ovdal go šiehtadallamat álggahuvvojit ođđajagis 2009. Sámedikkis lea áicisadji boazodoallošiehtadallamiin.

Sámediggi lea ráhkadeamen ođđa boazodoallopoltiikkaš dieđáhusa ja áigumuššan lea gárvvistit dan vuosttaš jahkebealis 2009. Dán proseassas áigu Sámediggi earret eará guorahallat iežas saji boazodoallošiehtadallamiid ektui, ja dasto árvvoštallat movt Sámediggi nannoseappot sáhtášii váikkuhit dan

ahte sámi boazodoallu oččošii buriid rámmaeavttuid, ovttasráđiid boazodoaluin ja eiseválddiiguin. Dat ođđa dieđáhus váldá vuolggasaji Sámedikki jagi 2001 gustovaš boazodoallopolitihkas.

Sámediggi oaidná ja lea movtta dan geažil go Boazodoalu ovddidanfoanda/BOF dál sáhtá buorebut go ovdal vuhtii váldit daid ohcamiid mat gusket guođohanbarta ja ealihanbohccuid doarjagiidda. Dát lea hui buorre ja das lea stuorra mearkašupmi rekrutteremii boazodoalus.

Sámedikki árvvoštallama mielde dávistit vuoruheamit Boazodoalu ovddidanfoanddas hui bures daid dárbbuide mat leat boazodoalus. Ekonomalaš rámma ii leat dattetge dohkálaš ja dat mearkaša dan ahte ollu buorit boazodoalloprošeavttat eai ollašuhthojuvvo ja ahte orohatdoarjaga ja njuolggá doarjaga mearit eai ovddiduvvo dárbbuid mielde.

- **Sámediggi áigu evttohit ahte bealálaččat lasihit juolludemiid BOF:ii ja buoridit foandda vejolašvuođaid dustet daid hástalusaid mat leat boazodoalus**

Boazodoallu lea dakkár ealáhus masa čuhcet luonddudilit ja nu gártáge eanet go eará ealáhusat gillát vuorddekeahces vahágiid geažil nugo guohtonroasuid ja lihkuhisvuođaid geažil. Dán vuodul oaivvilda Sámediggi ahte lea hui deatalaš ahte BOF ortnegiid ulbmilin lea sihkkarastit boazodoalu luonddu dagahan eavttuid vuostá nu ahte eai šattaše nu stuorra ekonomalaš váikkuhusat. Sámediggi diehtá ahte einnostuvvon dálkkádatrivdamat mañimus jagiin leat čuohcan boazodollui dainna lágiin go jogat ja jávrrit leat jikŋon mañnit dahje eai leat oppa jikŋonge, mat leat johtolagaid alde, ja ealát lea lohkkášuvvan. Danne lea Sámediggi duhtavaš go lea biddjojuvvon ođđa cáhcučuoččis ” *Boazodoallšiehtadusa njuolggadusain j.e. 2008/2009*” goalmmat čuoggá vuollái Ovdánahttin- ja investerendoaimbijut mat eaktudit ahte foandda ruđaid earret eará sáhtá geavahit ”– *doarjjan boazodoalloealáhusa doaimmaide mat čuvvot dálkkádatrivdamiid*”. Dán lágan doaimbidju sáhtá dattetge čuohcat ollu buriid ovddidan- ja investerendoaimmaide ja danne berre dat regulerejuvvot maiddái Boazodoalu ovddidanfoandda lálkaásahas 4. kapihttalis Doarjja mearkašahtti boazovahágiid oktavuodas lihkuhisvuođaid geažil.

- **Sámediggi áigu rávvet ahte dálkkádatrivdamat ja lohkkášuvvan guohtumat meroštallojuvvojit lihkuhisvuohtan Boazodoallošiehtadusa njuolggadusain, njealját kapihttalis.**

Boazodoalus lea dál stuorra hástalus bargan dan ala ahte bisuhit doarvái areálaid vai boazodoaluin ain sáhtá bargat ja ovdánahttit dan. Areáladilli lea leamaš hui váttis mángga logijagi ja danne lea dárbu guorahallat dan erenoamážit jahkášaš šiehtadallamiin. Ollu almmolaš ja priváhta beroštumit nugo earret eará; bartaguovlluid huksen, eanet johtalepmi meahcis suodjalanguovlluid ásaheami geažil, suodjalusa doaimmat, ruvke- ja energiijahuksemaš maid čuovvu infrastruktuorra, ođđa eanabargu ja oppalaš servodatovddidandoaimbijut, mat gáibidit osiid boazodoalu areálain. Boazodoallu vásiha ahte fysálaš sisabahkkemiid lassin guohtoneatnamiin, leat laskan boraspirenállit ja dálkkádatrivdamat mielde gáržžideamen areálaid geavaheami. Sámediggi oaivvilda ahte lea dárbu njulget dan resurssaid dáfus eahpedeattu boazodoalu ja huksendoaimma gaskka, ja sihkkarastit dan ahte boazodoalus leat resurssat meannudit gulaskuddamiid areálaššiin dohkálaš vugiin. Boazodoalloorohagat maiddái Trollheimen ožžot vuodđodoarjaga 20 000 ruvno orohaga nammii. Ovttastahttima oktavuodas bajiduvvo vuodđosubmi orohatlogu ektui mat ovttastahttojuvvojit. Dasa lassin addojuvvo 12 000 ruvno siidaoasi nammii. Doarjaga ulbmilin lea addit stuorát ovddasvástádusa orohagaide ceavzilis boazodoalu ovdánahttimis, boazologu ja guohtoneatnamiid gaskasaš dássedeattus, areálaid sihkkarastimis ja buoret gánnáhahttivuođas ja dasto roassoválmmasvuođas. Doarjaga sáhtá geavahit dasto sadjásašortnegii buozalmasvuođa ja áhpehisvuođa oktavuodas álbmotoaju oppalaš ortnegiidda lassin. Sámediggi oaivvilda ahte orohagat fertejit oažžut eanet ruđaid dáid gáibádusaid dustemii, ja erenoamážit daid ollu areálaššiid dustemii, ja dasto boazodoallolága gáibádusaid čuovvoleapmái dan ektui ahte ráhkadit deavdda geavahanplánaid. Boazodoallolágas leat ođđa gáibádusaid orohagaide ja gulaskuddanáššit lassánit ja lassánit. Dan dihte oaivvilda Sámediggi ahte gaskadilis ii berre orohatdoarjja čatnot eavttuide mat gusket mearriduvvon boazologu reguleremii. Fertešii baicca

láhččet dili nu ahte orohagain leat resurššat čuovvovaš bargguide; boazologu heivehit guohtuneatnamiid ektui, meannudit areálaáššiid dohkálaččat ja muđui čuovvolit boazodoallolága eará gáibádusaid.

Ii leat govttolaš vuordit ahte buot orohagaide ja siiddaide galget čuoheat omd. areálaáššit dan geažil go orohagas leat liiggás bohccot mearriduvvon boazologu ektui. Hui deatalaš lea ahte boazodolliid vejolašvuohta suodjalit boazodoalu areálaid ii funiduvvo boazolohkoheivehan proseassa geažil. Sámediggi oaivvilda ahte doarjja mii galgá geavahuvvot dárbblaš doaimbajuide oppalaš rámmaeavttuid nannema ektui orohagas, berre addojuvvot ollislaččat beroškeahtá boasttu dahje váilevaš siskkáldas regulereamiin orohagas.

- **Sámediggi evttoha ahte orohatdoarjja bajiduvvo**
- **Dasto evttoha Sámediggi ahte álggahuvvojit proseassat maid bokte orohatdoarjaga eavttut rievdaduvvojit gaskaboddosaččat vealtan dihte dan dili ahte doppe gos lea alla boazolohku eai oaččo doarjaga**

Sámediggi lea vuolggasajis duhtavaš siidaosiid eaktodáhtolaš lonistanortnegiin ja oaidná dan positiivvalaš doaimbajidjun boazologu heiveheami ektui juste danne go dat lea dakkár doaimbajidju mii lea eaktodáhtolaš. Sámedikki mielas lea dattetge fuotni dat jos dát ortnet bisuhuvvo nugo dat ortnet dál lea. Siidaosit mat háliidit loahpahit doaimmaset geavahit dávjá eaktodáhtolaš lonistanortnegiid danne go sii dán ortnega bokte ožžot 450 000 ruvno, molssaeaktun livččii lean iežas konsešuvnna sirdin eará siidii. Nugo diehtit de leat ollu nuorat geat eai sáhte oažžut siidaosi danne go dan ođđa boazodoallolága mielde sáhtá dušše okta siidaosi mánáin váldit badjelasas guoskevaš doaimma. Ollugat geat dál vuvdet siidaosi dahket dan dearvvašvuođa sivaide geažil dahje boarisvuođa geažil, eatnašiin sis eai leat árbbolaččat geat háliidivčče váldit badjelasaset doaimma. Áiggi mielde sáhtá dát ortnet eastadit siiddaid ovdáneami, ja vearrámusat goaridit siidda oalát, dan bokte go siidaosi oamasteaddjit geahppánit. Boazodoallu lea dakkár ealáhus mas ii leat vejolašvuohta mekaniseret eanet ja danne dat dárbbáša ollu olmmošlaš bargonávccaid. Lea maid mearkkašahtti ahte dán lonistanortnega ulbmil lea ee. boazologu geahpedit, muhto boazodoalu ollislaš rehketdoallu čájeha ahte siidaosiid lohku lea geahppánan 2005 rájes 2006 rádjai 15 osiin, ja boazolohku fal lea unnánan dušše 100 bohccuin seamma áigodagas. Sámediggi presisere dattetge ahte guovlluin gos leat ollu bohccot, ferte ain leat fáladat eaktodáhtolaččat beassat lonistit siidaosiid.

- **Sámediggi váillaha siidaosiid eaktodáhtolaš lonistanortnega ollislaš ja boahteáigái čujuheaddji árvoštallama.**

Boazodoalloealáhus lea positiivvalaččat ovdáneamen go guoská buvttavuđot dietnasiidda ja dat boahá earret eará buoret biergohattiin ja go eanet njuvvot. Sámediggi oaivvilda ahte lea deatalaš várret ruđaid bohccobierggu márkanfievrrideapmái ja alimus njuovvankapasitehta sihkkarastimii. Ollislaš rehketdoalus oidno maiddá ahte poasta lassidietnasat lea sturron. Sámediggi oaivvilda ahte márkanfievrridandoaimbajijut eará buktagiid ektui go bohccobierggu ektui, omd. duodjebuktagiid ektui lasihit positiivvalaččat lassidietnasa. Eanaš duojárat leat nissonolbmot ja dakkár doaimbajidju livččii buorre dan ektui ahte oažžut eanet nissonolbmuid ealáhussii, ja dasto bisuhit nissonolbmuid boazodoalus, seammás go sihkkarastojuvvošii árbemáhttu bohcco ráhkadanávdnasiid birra ja duodjemáhttu gozihuvvošii ja das adnojuvvošii ávki.

- **Sámediggi evttoha ahte bealit bisuhit dáláš bohccobierggu márkanfievrridandoaimbajuid, ja álggahit márkanastindoaimmaid eará boazobuktagiid ektui.**

Sámediggi oaidná maiddá ahte oahppostipeandaortnet bisuhuvvo ain 2009:s, dat lea hui buorre danne go lea deatalaš movttiidahtit nuoraid váldit oahpu ja dađistaga bajidit gelbbolašvuođa boazodoalus. Sámedikki mielas lea oahpahalliortnet hui buorre ja dat lea doaimman dohkálaččat ja lea váikkuhan dan

ahte arvat eanet nuorain go ovdal lea leamaš vejolašvuohta váldit reála- ja formálagelbbolašvuođa boazodoalus.

- **Sámediggi rávve ahte oahppostipeanda bisuhuvvošii ja ahte oahpahalliortnet nannejuvvošii.**

Boazodoallošiehtadusas várrejuvvojit jahkásaččat ruđat doaibmabijuide mat galget buoridit nissonolbmuid searvama boazodoalus, doaibmabijut leat nugo; eanet doarjja siidaosiid oamasteddjiide geat leat nissonolbmot, náittosguoibmedoarjja, sierra ruđat doaibmabijuide nissonolbmuid várás ohcama vuodul, dutkanruđat boazodoalu nissoniid árbemáhtu kártemii ja duodašteapmái. Dát ortnegat eai leat mearkkašahtti veara buoridan nissonolbmuid searvama boazodoalus ja danne vuordá Sámediggi ahte bealit guorahallet doaibmabijuid mat buorebut searvadahtášedje boazodoalu nissonolbmuid ealáhusas.

- **Sámediggi váillaha doaibmabijuid maiguin buorebut searvadahttit nissonolbmuid boazodoalus**

Sámediggi lea ovdal cuiggodan ahte ii leat dohkálaš go juolludusat boazodoallošiehtadusa bokte eai čuovo bušeahttajagi eige boazodoallojagi nugo ovdal. Dát lea dagahan dan ahte boazodoallit eai oaččo miessedoarjaga daid misiid ovddas mat njuovvovuoittit olles njuovvanáigodagas. Boazodoalus leat dábálaččat golbma njuovvanáiggi, ovdal ragátáiggi njuovvan, ovdal juovllaid njuovvan ja dálvenjuovvan, eanemusat njuovvovuoittit čakčat. Miessedoarjja addojuvvo dušše daid misiid ovddas mat njuovvovuoittit áigodagas 15.08. – 31.-12. Dát mearkkaša dan ahte daid misiid ovddas mat njuovvovuoittit dálvit eai oaččo doarjaga. Dán vuodul ávžžuha Sámediggi beliid rievdadit ortnega nu ahte maiddá dálvenjuovvama ovddas addojuvvo doarjja.

Sámediggi áigu fas čujuhit ahte bohccuid massin maid berre leat mielde vuodđun buvttadandoarjagii. Buvttadandoarjaga rehkenastin čuohtá ain hui eahperievttalaččat daid boazodolliide geat jahkásaččat masset olu bohccuid go dat vuddjojot, ja luondduvaháigiid ja eará sivaid geažil. Ortnet geahnohuhtá boazodoallošiehtadusa dienasdássema váikkuhusa ja unnuda boazodolliid dietnasiid dakkár guovlluin gos leat stuorra vahátlogut.

- **Sámediggi áigu rávvet ahte šiehtadusas sihkkarastovuoittit dat ahte buot njuovvammat ja boazomassimat biddjojovvojit vuodđun doarjagii**

Buvttadanvuoittu áigumuššan lea movttiidahttit buvttadeami. Maŋŋá go kaleanddarjahki biddjojovvui vuodđun buvttadanvuoittu rehkenastimii leat ovttaskas boazodoallit gártan dan dillái ahte sii eai oaččo buvttadanvuoittu dan buvttadeami ovddas mii lea eanet go 400 000 ruvnno. Nu láve geavvat dalle jos váldonjuovvama ferte sierralágan sivaid geažil čadahit maŋŋá juovllaid ja jos čuovvovaš váldonjuovvan čadahuvvo seamma jagi čakčat. Bohcco deaddu ja birgu lea buoremus ovdal ragátáiggi ja ovdal johtima čakča- ja dálveguohtoneatnamiidda, danne lea buoremus njuovvat eanaš oasi árrat čakčat. Muhtumin sáhtá leat guohton- ja doaibmadilli sivvan dasa go ferte maŋidit njuovvama ja njuovvat easka maŋŋá juovllaid. Dát lea iešalddis fuotni doibmii ja go boazodoallit dasa lassin masset buvttadanvuoitovuoddu, ja dan geažil adnojuvvo dat hui eahpegovttolažžan. Eará vuodđoealáhusaid ektui lea boazodoallu luonddu hálddus birra jagi, dán berrejit bealit vuhtii váldit šiehtadallamiin ja sihkkarastit ahte 400 000 ruvnno rádji ii galgga gustot dalle jos guovtti buvttadanjagi buvttadus šaddá seamma kaleanddarjahkái.

- **Sámediggi ávžžuha beliid rievdadit buvttadanvuoitoortnega dainna lágiin ahte dalle go guovtti doaibmajagi njuovvan gártá seamma kaleanddarjahkái, de berre buvttadanvuoittu 400 000,- ruvdnosaš rádji heivehuvvot dan ektui**

Sámedikkis lea beroštupmi ahte boazodoallošiehtadusa ortnegat heivehuvvojit dan ođđa boazodoallolága áigumušaide. Sámediggi lea behtohallan go proseassat mat váikkuhit dan eai lean fáddán jagi 2008 šiehtadallamiin. Lágas lea ođđa mearrádus, §12, mii addá vejolašvuoda ásahtit buohtalas álggahanoasi dábalaš siidaoasi oktavuhtii. Buohtalas álggahanoasi sáhtta addit dušše ovtta mánnái ja dat sáhtta bistit gitta čieža jagi, oaivil lea ahte dan maŋŋá váldá buohtalasálggahanoassi badjelasas siidaoasi. Dán mearrádusa ulbmilin lea ásahtit dávgasis rekrutterenortnega. Buohtalasálggahanoasi oamasteaddjis leat seamma vuoigatvuodát ja geatnegasvuodát go siidaoasi oamasteaddjis, ja danne oaivvilda Sámediggi ahte dán buohtalas álggahanoassi ortnega várás berrejit biddjojuvvot sierra ortnegat boazodoallošiehtadusa bokte.

- **Sámediggi rávve ahte ásahtuvvojit sierra ortnegat buohtalas álggahanoasi várás boazodoallošiehtadusa bokte.**

Jahkásaččat várrejuvvo 2,0 miljon ruvno BOF:s Sámediggái. Ruđat galget geavahuvvot boazodoalu lassiealáhusaide. Sámediggi lea ollu jagiid geavahan mearkašahtti supmiid sierralágan ealáhusdoaimmaid nannemii, boazodoalu oktavuodas. Sierralágan duodjebuktagiid buvttadeapmi ja vuovdin leat deatalaš oasit árvoháhkkanprográmmas boazodoalu siskkobealde ja Sámedikki barggus duoji ealáhusšiehtadusain lea eahpítkeahhtá stuorra mearkašupmi boazodoalu bearrašiid. Geahčastagas Sámedikki váikkuhangaskaomiid geavaheamis 2007:s oidno ahte 2,8 miljon ruvno lea juolluduvvon boazodoalu lassiealáhusaide. Dás lea juolluduvvon 1,3 miljon ruvno duodjeprošeavttaide ja 1,5 miljon ruvno leat juolluduvvon eará ealáhusdoibmii boazodoalu oktavuodas.

- **Deatalaš lea bisuhit juolludusa Sámediggái sihkkarastin dihte oktilašvuoda ja einnostahttivuoda Sámedikki váikkuhangaskaomiin**

Sámediggái lea deatalaš ahte dárbbalaš mohtorfievrruid oastin- ja doaibmagoluin boazodoalus lea seamma divatornden go eanandoalus. Konkrehtalaččat mearkaša dat divatgeahpádusa boazoealáhussii ja ahte boazodoallu regulerejuvvo ealáhussan divat oktavuodas. Sámediggi lea ságastallan dán ášši birra Ruhtadandepartemeantain, ja áigu čuovvulit dan barggu ásan dihte vuoiggalaš divatnjuolggadusaid boazoealáhussii.

Ealáhus- ja kulturlávdegotti evttohus:

Álggahus:

Ealáhus- ja kulturlávdegoddi lea meannudan *Sámedikkei cealkámuševttohusa 2009/2010 boazodoallošiehtadussii*. Cealkámuš ovddiduvvo šiehtadallanbeliide čoahkkimis ovdal go šiehtadallamat álggahuvvojit 2009 ođđajagi álggus.

Mearkkašumit:

Lávdegoddi, Norgga sámiiid riikkasearvvi (NSR) lahtut Lene Hansen, Per-Bjørn Lakselvenes, Klemet Erland Hætta ja Tor Mikalsen, Bargiidbellodaga sámediggejoavkkeku (Bb) lahtut Berit Oskal Eira, Knut Store, Jørn Are Gaski, Bjørn Store-Jakobsen, Marie Therese N. Aslaksen ja Per Edvind Varsi, Sáme sosialdemokrátalasj belludaka (SSB) lahttu Anders Urheim, Guovddášbellodaga (SP) lahttu Olaf Eliassen, Guovdageainnu jobhtisámelistu (JSL) lahttu Per A. Bahr,

doarju sámediggeráđi cealkámuša 2009/2010 boazodoallošiehtadussii. Sámediggeráđi ákkat mearkašit ollu dasa ahte boazodoallu galgá oažžut buriid rámmaeavttuid ja ovdánanvejolašvuodaid.

Ealáhus- ja kulturlávdegoddi deattuha erenoamážit dan ahte lea dárbu várret ruđaid bohccobierggu vuovdaleapmái ja buoremus njuovvankapasitehta sihkkarastimii vai joatkašuvvá sihke biergohattiid ja biergohivvodaga buori ovdáneami. Ealáhus- ja kulturlávdegoddi doarju maiddá eará bohccobuktagiid vuovdalandoaibmajuid go bohccobierggu, ja dan ahte nannet árvoháhkkanprográmma bohccuid várás, mii buoridivččii lassealáhusekonomiija. Dát nannešii boazodoallobearrašiid eknomiija ja attášii nissonolbmuid buoret vejolašvuoda oassálastit boazodollui.

Ealáhus- ja kulturlávdegoddi deattuha ahte stuorámus hástalussan lea bargat dan ala ahte bisuhit doarvái boazodoalloeatnamiid. Dán ášši ferte digaštallat sierra jahkásaš boazodoallošiehtadallamiin.

Ealáhus- ja kulturlávdegoddi berošta sámmaláhkai go sámediggeráddi das ahte ásahuvvojit sierra ortnegat boazodoallošiehtadusa bokte daid buhtalas álggahanosiid várás, mat sáhttet ásahuvvot boazodoallolága § 12 vuodul.

Evttohus:

Lávdegoddi, Norgga sámiid riikkasearvvi (NSR) labttut Lene Hansen, Per-Bjørn Lakselvenes, Klemet Erland Hætta ja Tor Mikalsen, Bargiidbellodaga sámediggejoavkkeu (Bb) labttut Berit Oskal Eira, Knut Store, Jørn Are Gaski, Bjørn Store-Jakobsen, Marie Therese N. Aslaksen ja Per Edvind Varsi, Sáme sosialdemokráhtalasj belludaka (SSB) labttu Anders Urheim, Guovddášbellodaga (SP) labttu Olaf Eliassen, Guovdageainnu jobttisámelistu (JSL) labttu Per A. Bævr ja Dáloniid Listtu labttu Isak Mathis O. Hætta, evttohit čuovvovačča:

Evttohus 1:

Oasis *doarvái areálaid* birra sihkkojuvvo gasku vuosttaš teakstaoasi cealkka mii čuodjá ná: *Boazodoalloorohagat maiddá Trollbeimen...* ja dat guokte čuovvovaš cealkaga.

Mañit cealkaga álgu rievdaduvvo dánin:

Orohatdoarjaga ulbmilin lea....

Evttohus 2:

Oasis *doarvái areálaid* birra, lasihuvvojit dat guokte cealkaga, mañábeallái cealkaga mii loahppá ná: *"..ahte ráhkadit deavdda geavahanplánaid..":*

Dan lassin ahte orohagat fertejit oazžut resurssaid nu ahte sáhttet váldit oasiset ovddasvástádusas dustet dáid hástalusaid, berre maiddá árvoštallat mii gáibiduvvo vai boazodoalu areálat suodjaluvvojit beaktileappot. Ferte leat maiddá vejolaš doarjut fágalaš veahki boazodollui ruđalaččat.

Evttohus 3:

Oasis *miessedoarjagiid* birra, lasihuvvo vuosttaš teakstaoasi lohppii:

Dáidda orohagaide mat eai sáhte njuovvat ovdal 31.12.

Evttohus 4:

Oasis *buoridit nissonolbmuid searvama boazodoalus*, sihkkojuvvo mañimus cealkka teakstaoasis, ja dan sadjái biddjojuvvo cealkka:

Sámediggi bivdá šiehtadallanbeliid árvoštallat doaibmabijuid mat ain buorebut searvvahit boazodoallonissoniid ealáhussii.

Evttohus 5:

Ođđa teakstaoassi lasihuvvo mañimus teakstaoassin oassái *buvttadanvuoittu* birra:

Sámediggi oaivvilda ahte lea deatalaš movttiidahttit árra njuovvama, ja danne ferte árranjuovvandoarjja fas addojuvvot uhcimusat seamma máksomeriiguin go ovdalge.

Evttohus 6:

Ođđa teakstaoassi lasihuvvo mañjá *rekrutterenortnega*:

Vuogas buolvamolsumat gáibidit maiddá ahte boarráset buolvvas lea ekonomalaš vejolašvuohta geahpedit doaimma. Sámediggi oaivvilda maiddá ahte šiehtadusbealit fertejit árvoštallat lea go menddo garas dat gáibáduš ahte fertejit leat uhcimusat 100 bohcco ovdalge oazžu juolluduvvot loana oastit sagahusealániid.

Evttohus 7:

Ođđa teakstaoassi lasihuvvo boraspiriid birra:

Boazodoallit leat guhká čuoččuhan ahte boraspirevahágit leat mihá stuorát go dat mii buhtaduvvo maŋŋelgo Fylkamánni lea meannudan buhtadanohcamiid bohccovahágiid ovddas maid ráfáiduhtton boraspiret leat dagahan.

ScandLynx-Nord albbasprošeakta almmuhii aitto bohtosiid mat čájehit ahte albbas goddá ja borrá olu eanet bohccuid go dan maid almmolaš eiseválddit Norggas ovdal doivo. Go leat ee. čuvvon radiomerkejuvvon varis albasa, gohčoduvvon M222, de sáhttet dutkit dál duođaštit stuora boraspirevahágiid. Dutkan čájeha ahte albbas goddá olu eanet bohccuid go navdojuvvon, ja dan leat ge boazodoallit čadat čuoččuhan.

Sámediggi lea fuolastuvvan boazoguovlluid boraspiredili dihte, danne go dat dagaha buvttadanvahága ja čuoččá boazodoalu rámmaeavttuide. Sámediggi oaivvilda ahte šiehtadallit fertejit digaštallat dan čuoččá boazodoallošiehtadallamiid oktavuodas.

Evttohus 8:

Olles teakstaoassi Sámediggeráđi árvalusas, mohtorfievrruid oastin- ja *doibmagoluin boazodoalus lea seamma divatortnet go eanandoalus* sihkkojuvvo, ja dan sadjái boahťá čuoččovaš teaksta mii šaddá vuosttaš oassin álgaheami maŋŋá:

Daid maŋemus jagiid leat gažaldagat divadiid birra boazodoalus nuppát geardde leamaš fáddán boazodoallošiehtadallamiin ja eará oktavuodain, muhto eai leat gávdnan čovdosiid mat oččošedje boazodoalu seamma dássái go eará vuodđoaláhusat. Lea váttis ipmirdit manne stáhta ii sáhte dohkkehít boazodoalu gáibádusa oazžut seamma divatortnegiid go eanandoalus lea investeremiid ja doaibmabiergasiid doaimmahemiid oktavuodas. Doaibmagolut boazodoalus leat badjelmeare stuorát, ja doaibmagolut leat hirkmadit sturron boazoguovlluid sisabahkkemiid dihte ja boraspirenáli lávdama dihte.

Sámediggi bivdá ráđđehusa čájehit beroštumi čovdit divatváttisvuoda. Ii leat dohkálaš ahte ná dehálaš ášši ii čovdojuvvo ja dása ferte ásahtit konsultašuvnnaid Sámedikki ja ráđđehusa gaskkas vai divatášši investeremiid oktavuodas ja dárbbášlaš doaibmabiergasiid doaimmaheami oktavuodas boazodoalus jođánit čovdojuvvojit.

Dáloniid listtu (DL) lahtus *Isak Mathis O. Hatta* lea čuoččovaš rievdadusevttohus:

Evttohus 9:

Ovdal sámediggeráđi áššesuorgeevttohusa,
Rievdaduvvo kuvlačuokkis:

Boazodoalloeatnamiid sibbekarastin dánin: *Boazoguohtuneatnamiid sibbekarastin*

Evttohus 10:

Teakstaoasis *doarvái areálaid* birra:

- rievdaduvvo *areálaid*-sátni guovlluid-sátnin 1. cealkagis.
- 2. cealkagis rievdaduvvo *Areáladilli*-sátni guohtundilli-sátnin.
- 3. cealkagis rievdaduvvo *areálain*-sátni boazoguohtunguovlluin-sátnin.

Lávdegotti ráva

Lávdegottis eai leat eanet mearkašumit dahje evttohusat ja rávve Sámedikki mearridit čuoččovačča:

Sámediggi doarju muđui Sámediggeráđi árvalusevttohusa.

III Jienasteapmi

43 áirasis ledje 38 čoahkis. Jienasteapmi dahkkojuvvui čuoččovaš vuogi mielde:

- Ealáhus- ja kulturlávdegotti evttohus 9-10 hilgojuvvui 37 jienain. 1 jienastii beali.
- Ealáhus- ja kulturlávdegotti evttohus 1-8 mearriduvvui ovttajienalaččat.
- Sámediggeráđi ráva mearriduvvui ovttajienalaččat.

IV Beavdegirjelasáhusat

Dán áššis ii ovddiduvvon beavdegirjelasáhus.

V Sáhkavuorrolistu ja replihkat

	Sáhkavuorru	Replihkka
1	Per Andersen Bæhr, áššejođiheaddji	
2	Isak Mathis O. Hætta	Bjarne Store-Jakobsen
		Marianne Balto
	Isak Mathis O. Hætta	
3	Berit Oskal Eira	
4	Anders Urheim	Bjarne Store-Jakobsen
		Berit Oskal Eira
		Per Andersen Bæhr
	Anders Urheim	
5	Egil Olli	
6	Kirsten Appfjell-Eira	
7	Jarle Jonassen	
8	Klemet Erland Hætta	
9	Egil Olli	
	Per Andersen Bæhr, áššejođiheaddji	

VI Sámedikki mearrádus

Sámediggi áigu ovddabealde boazodoallošiehtadallamiid 2009/2010 buktit cealkámušaid čuovvovaš osiide:

- Boazodoalu divadat
- Boazodoalu ovddidanfoanda – ekonomalaš rámma
- Vuorddekahtes vaháгат
- Boazodoalu eatnamiid sihkkarastin
- Siidaosiid eaktodáhtolaš lonisteapmi
- Márkanfievrrideapmi
- Oahppostipeanda
- Dásseárvu sohkaбелиid gaskka boazodoalus
- Miessedoarjja
- Buvttadanvuoitu
- Buohtalas álggahanoassi
- Fievrrideamit Boazodoalu ovddidanfoanddas Sámediggái
- Boraspirevaháгат

Álggahus

Sámediggi ráhkada jahkásačcat cealkámušaid maid Sámedikki dievasčoahkkin meannuda čakčat ja dat sáddejuvvojit bealálaččaide ovdal boazodoallošiehtadallamiid. Sámediggi áigu maiddái dán jagi deaivvadit bealálaččaiguin mañimuštá juovlamánus 2008 ja ovdal go šiehtadallamat álggahuvvojit ođđajagis 2009. Sámedikkis lea áicisadji boazodoallošiehtadallamiin.

Sámediggi lea ráhkadeamen ođđa boazodoalopolitihkalaš diedáhusa ja áigumuššan lea gárvvistit dan vuosttaš jahkebealis 2009. Dán proseassas áigu Sámediggi earret eará guorahallat iežas saji boazodoallošiehtadallamiid ektui, ja dasto árvvoštallat movt Sámediggi nannoseappot sáhtášii váikkuhit dan ahte sámi boazodoallu oččošii buriid rámmaeavttuid, ovttrasáđiid boazodoaluin ja eiseválddiiguin. Dat ođđa diedáhus váldá vuolggasaji Sámedikki jagi 2001 gustovaš boazodoalopolitihkas.

Daid mañemus jagiid leat gažaldagat divadiid birra boazodoalus nuppát geardde leamaš fáddán boazodoallošiehtadallamiin ja eará oktavuodain, muhto eai leat gávndan čovdosiid mat oččošedje boazodoalu seamma dássái go eará vuodđoaláhusat. Lea váttis ipmirdit manne stáhta ii sáhte dohkkehit boazodoalu gáibádusa oazžut seamma divatortnegiid go eanandoalus lea investeremiid ja doaibmabiergasiid doaimmahemiid oktavuodas. Doaibmagolut boazodoalus leat badjelmeare stuorrát, ja doaibmagolut leat hirbmadit sturron boazoguovvluid sisabahkkemiid dihte ja boraspirenáli lávdama dihte.

Sámediggi bivdá ráđđehusa čájehit beroštumi čovdit divatváttisvuoda. Ii leat dohkálaš ahte ná dehálaš ášši ii čovdojuvvo ja dása ferte ásahit konsultašuvnnaid Sámedikki ja ráđđehusa gaskkas vai divatášši investeremiid oktavuodas ja dárbbášlaš doaibmabiergasiid doaimmaheami oktavuodas boazodoalus jođánit čovdojuvvojit.

Sámediggi oaidná ja lea movtta dan geažil go Boazodoalu ovddidanfoanda/BOF dál sáhtta buorebut go ovdal vuhtii váldit daid ohcamiid mat gusket guođohanbarta ja ealihanbohccuid doarjagiidda. Dát lea hui buorre ja das lea stuorra mearkašupmi rekrutteremii boazodoalus.

Sámedikki árvvoštallama mielde dávistit vuoruheamit Boazodoalu ovddidanfoanddas hui bures daid dárbbuide mat leat boazodoalus. Ekonomalaš rámma ii leat dattetge dohkálaš ja dat mearkaša dan ahte ollu buorit boazodoalloprošeavttat eai ollašuhthtojuvvo ja ahte orohatdoarjaga ja njuolggga doarjaga mearit eai ovddiduvvo dárbbuid mielde.

- **Sámediggi áigu evttohit ahte bealálaččat lasihit juolludemiid BOF:ii ja buoridit foandda vejolašvuodaid dustet daid hástalusaid mat leat boazodoalus**

Boazodoallu lea dakkár ealáhus masa čuhcet luonddudilit ja nu gártáge eanet go eará ealáhusat gillát vuorddekahtes vahágiid geažil nugo guohtonroasuid ja lihkuhisvuodaid geažil. Dán vuodul oavvilda Sámediggi ahte lea hui deatalaš ahte BOF ortnegiid ulbmilin lea sihkkarastit boazodoalu luonddu dagahan eavttuid vuostá nu ahte eai šattaše nu stuorra ekonomalaš váikkuhusat. Sámediggi diehtá ahte einnostuvvon dálkkádatrivdamat mañimuš jagiin leat čuohean boazodollui dainna lágiin go jogat ja jávrrit leat jikŋon mañnit dahje eai leat oppa jikŋonge, mat leat johtolagaid alde, ja ealát lea lohkkášuvvan. Danne lea Sámediggi duhtavaš go lea biddjojuvvon ođđa cáhcučuokkis ” *Boazodoallšiehtadusa njuolggadusain j.e. 2008/2009*” goalmmát čuoggá vuollái Ovdánahttin- ja investerendoaibmabijut mat eaktudit ahte foandda ruđaid earret eará sáhtta geavahit ”– *doarjjan boazodoalloaláhusa doaimmaide mat čuvvot dálkkádatrivdamiid*”. Dán lágan doaibmabidju sáhtta dattetge čuohecat ollu buriid ovddidan- ja investerendoaimmaide ja danne berre dat regulerejuvvot maiddái Boazodoalu ovddidanfoandda lálkaásahusas 4. kapihttalis Doarjja mearkašahtti boazovahágiid oktavuodas lihkuhisvuodaid geažil.

- **Sámediggi áigu rávvat ahte dálkkádatrivdamat ja lohkkášuvvan guohtumat meroštallojuvvojit lihkuhisvuohatan Boazodoallošiehtadusa njuolggadusain, njealját kapihttalis.**

Boazodoalus lea dál stuorra hástalussan bargan dan ala ahte bisuhit doarvái areálaid vai boazodoaluin ain sáhttá bargat ja ovdánahttit dan. Areáladilli lea leamaš hui váttis mángga logijagi ja danne lea dárbu guorahallat dan erenoamážit jahkásaš šiehtadallamiin. Ollu almmolaš ja priváhta beroštumit nugo earret eará; bartaguovlluid huksen, eanet johtalepmi meahcis suodjalanguovlluid ásaheami geažil, suodjalusa doaimmat, ruvke- ja energijjahuksemat maid čuovvu infrastruktuvra, ođđa eanabargu ja oppalaš servodatovddidandoaimbajut, mat váldet osiid boazodoalu areálain. Boazodoallu vásiha ahte fysálaš sisabahkkemiid lassin guohtoneatnamiin, leat laskan boraspirenállit ja dálkkádatrievdamat mielde gáržžideamen areálaid geavaheami. Sámediggi oaihvilda ahte lea dárbu njulget dan resurssaid dáfus eahpedeattu boazodoalu ja huksendoaimma gaska, ja sihkkarastit dan ahte boazodoalus leat resurssat meannudit gulaskuddamiid areálaássiin dohkálaš vugiin. Orohatdoarjaga ulbmilin lea addit stuorát ovddasvástádusa orohagaide ceavzilis boazodoalu ovdánahttimis, boazologu ja guohtoneatnamiid gaskaš dássedeattus, areálaid sihkkarastimis ja buoret gánnáhahttivuođa ja dasto roassoválmmasvuoda. Doarjaga sáhttá geavahit dasto sadjásašortnegii buozalmasvuoda ja áhpehisvuoda oktavuoda álbmotoaju oppalaš ortnegiidda lassin. Sámediggi oaihvilda ahte orohagat fertejit oažžut eanet ruđaid dáid gáibádusaid dustemii, ja erenoamážit daid ollu areálaássiid dustemii, ja dasto boazodoallolága gáibádusaid čuovvoleapmái dan ektui ahte ráhkadit deavdda geavahanplánaid. Dan lassin ahte orohagat fertejit oažžut resurssaid nu ahte sáhttet váldit oasiset ovddasvástádusas dustet dáid hástalusaid, berre maiddái árvoštallat mii gáibiduvvo vai boazodoalu areálat suodjaluvvojit beaktileappot. Ferte leat maiddái vejolaš doarjut fágalaš veahki boazodollui ruđalaččat. Boazodoallolágas leat ođđa gáibádusaid orohagaide ja gulaskuddanássiit lassánit ja lassánit. Dan dihte oaihvilda Sámediggi ahte gaskadilis ii berre orohatdoarjaga čatnot eavttuide mat gusket mearriduvvon boazologu reguleremii. Fertešii baicca láchččet dili nu ahte orohagain leat resurššat čuovvovaš bargguide; boazologu heivehit guohtoneatnamiid ektui, meannudit areálaássiid dohkálaččat ja muđui čuovvolit boazodoallolága eará gáibádusaid.

Ii leat govttolaš vuordit ahte buot orohagaide ja siiddaide galget čuoheat omd. areálaássiit dan geažil go orohagas leat liiggás bohccot mearriduvvon boazologu ektui. Hui deatalaš lea ahte boazodolliid vejolašvuolta suodjalit boazodoalu areálaid ii fuoniduvvo boazolohkoheivehan proseassa geažil. Sámediggi oaihvilda ahte doarjaga mii galgá geavahuvvot dárbbalaš doaibmajuide oppalaš rámmaeavttuid nannema ektui orohagas, berre addojuvvot ollislaččat beroškeahhtá boasttu dahje váilevaš siskkáldas reguleremiin orohagas.

- **Sámediggi evttoha ahte orohatdoarjaga bajiduvvo**
- **Dasto evttoha Sámediggi ahte álggahuvvojit proseassat maid bokte orohatdoarjaga eavttut rievdaduvvojit gaskaboddosaččat vealtan dihte dan dili ahte doppe gos lea alla boazolohku eai oáččo doarjaga**

Sámediggi lea vuolggasajis duhtavaš siidaosiid eaktodáhtolaš lonistanortnegiin ja oaidná dan positiivvalaš doaibmajidun boazologu heiveheami ektui juste danne go dat lea dakkár doaibmajidju mii lea eaktodáhtolaš. Sámedikki mielas lea dattetge fuotni dat jos dát ortnet bisuhuvvo nugo dat ortnet dál lea. Siidaosiat mat háliidit loahpahit doaimmaset geavahit dávjá eaktodáhtolaš lonistanortnegiid danne go sii dán ortnega bokte ožžot 450 000 ruvno, molssaeaktun livččii lean iežas konsešuvnna sirdin eará siidii. Nugo diehtit de leat ollu nuorat geat eai sáhte oažžut siidaosi danne go dan ođđa boazodoallolága mielde sáhttá dušše okta siidaosi mánáin váldit badjelasas guoskevaš doaimma. Ollugat geat dál vuvdet siidaosi dahket dan dearvvašvuoda sivaide geažil dahje boarisvuoda geažil, eatnašii sis eai leat árbbolaččat geat háliidivčče váldit badjelasaset doaimma. Áiggi mielde sáhttá dát ortnet eastadit siiddaid ovdáneami, ja vearrámušat goaridit siidda oalát, dan bokte go siidaosi oamasteaddjit geahppánit. Boazodoallu lea dakkár ealáhus mas ii leat vejolašvuolta mekaniseret eanet ja danne dat dárbbalaš ollu olmmošlaš bargonávccaid. Lea maid mearkkašahhti ahte dán lonistanortnega ulbmil lea ee. boazologu geahpedit, muhto boazodoalu ollislaš rehketdoallu čájeha ahte siidaosiid lohku lea geahppánan 2005 rájes 2006 rádjai 15 osiin, ja boazolohku fal lea

unnánan dušše 100 bohccuin seamma áigodagas. Sámediggi presisere dattetge ahte guovlluin gos leat ollu bohccot, ferte ain leat fáldat eaktodáhtolaččat beassat lonistit siidaosiid.

- **Sámediggi váillaha siidaosiid eaktodáhtolaš lonistanortnega ollislaš ja boahhteáigái čujuheaddji árvvoštallama.**

Boazodoalloealáhus lea posiitivvalaččat ovdáneamen go guoská buvttavuđot dietnasiidda ja dat boahťa earret eará buoret biergohattiin ja go eanet njuvvet. Sámediggi oaivvilda ahte lea deaťalaš várret ruđaid bohccobierggu márkanfievrrideapmái ja alimus njuovvankapasitehta sihkkarastimii. Ollislaš rehketdoalus oidno maiddái ahte poasta oalgedietnasat lea sturron. Sámediggi oaivvilda ahte márkanfievrridandoaibmabijut eará buktagiid ektui go bohccobierggu ektui, omd. duodjebuktagiid ektui lasihit posiitivvalaččat oalgedietnasa. Eanaš duojárát leat nissonolbmot ja dákkár doaibmabidju livččii buorre dan ektui ahte oažžut eanet nissonolbmuid ealáhussii, ja dasto bisuhit nissonolbmuid boazodoalus, seammás go sihkkarastojuvvošii árbemáhttu bohcco ráhkadanávdnasiid birra ja duodjemáhttu gozihuvvošii ja das adnojuvvošii ávki.

- **Sámediggi evttoha ahte bealit bisuhit dáláš bohccobierggu márkanfievrridandoaibmabijuid, ja álggahit márkanastindoaimmaid eará boazobuktagiid ektui.**

Sámediggi oaidná maiddái ahte oahppostipeandaortnet bisuhuvvo ain 2009:s, dat lea hui buorre danne go lea deaťalaš movttidahttit nuoraid váldit oahpu ja dađistaga bajidit gelbbolašvuođa boazodoalus. Sámedikki mielas lea oahpahalliortnet hui buorre ja dat lea doaibman dohkálaččat ja lea váikkuhan dan ahte arvat eanet nuorain go ovdal lea leamaš vejolašvuohťa váldit reála- ja formálagelbbolašvuođa boazodoalus.

- **Sámediggi rávve ahte oahppostipeanda bisuhuvvošii ja ahte oahpahalliortnet nannejuvvošii.**

Boazodoallošieťadusas várrejuvvojit jahkásaččat ruđat doaibmabijuide mat galget buoridit nissonolbmuid searvama boazodoalus, doaibmabijut leat nugo; eanet doarjja siidaosiid oamasteddjiide geat leat nissonolbmot, náittosguoibmedoarjja, sierra ruđat doaibmabijuide nissonolbmuid várás ohcama vuođuť, dutkanruđat boazodoalu nissoniid árbemáhtu kártemii ja duođašteapmái. Sámediggi bivdá šieťadallanbeliid árvvoštallat doaibmabijuid mat ain buorebut searvvahit boazodoallonissoniid ealáhussii.

- **Sámediggi váillaha doaibmabijuid maiguin buorebut searvadahttit nissonolbmuid boazodoalus**

Sámediggi lea ovdal cuiggodan ahte ii leat dohkálaš go juolludusat boazodoallošieťadusa bokte eai čuovo bušeahťtajagi eaige boazodoallojagi nugo ovdal. Dát lea dagahan dan ahte boazodoallit eai oaččo miessedoarjaga daid misiid ovddas mat njuovvovuvvojit olles njuovvanáigodagas. Boazodoalus leat dábálaččat golbma njuovvanáiggi, ovdal ragáťaiggi njuovvan, ovdal juovllaid njuovvan ja dálvenjuovvan, eanemusat njuovvovuvvo čakčat. Miessedoarjja addojuvvo dušše daid misiid ovddas mat njuovvovuvvojit áigodagas 15.08. – 31.-12. Dát mearkkaša dan ahte daid misiid ovddas mat njuovvovuvvojit dálvit eai oaččo doarjaga. Dán vuođuť ávžžuha Sámediggi beliid rievdadit ortnega nu ahte maiddái dálvenjuovvama ovddas addojuvvo doarjja. Daidda orohagaide mat eai sáhte njuovvat ovdal 31.12.

Sámediggi áigu fas čujuhit ahte bohccuid massin maid berre leat mielde vuodđun buvttadandoarjagii. Buvttadandoarjaga rehkenastin čuoheťa ain hui eaheperievtalaččat daid boazodolliide geat jahkásaččat masset ollu bohccuid go dat vuddjojit, ja luondduvahágiid ja eará sivaide geažil. Ornet geahnohuhtťa boazodoallošieťadusa dienasdássema váikkuhusa ja unnuda boazodolliid dietnasiid dakkár guovlluin gos leat stuorra vahátlogut.

- **Sámediggi áigu rávvet ahte šiehtadusas sihkkarastojuvvo dat ahte buot njuovvamat ja boazomassimat biddjojuvvojit vuodđun doarjagii**

Buvttadanvuoittu áigumuššan lea movttiidahttit buvttadeami. Maŋŋá go kaleanddarjahki biddjojuvvui vuodđun buvttadanvuoittu rehkenastimii leat ovttaskas boazodoallit gártan dan dillái ahte sii eai oaččo buvttadanvuoittu dan buvttadeami ovddas mii lea eanet go 400 000 ruvnno. Nu láve geavvat dalle jos váldonjuovvama ferte sierralágan sivaid geažil čađahit maŋŋá juovllaid ja jos čuovvovaš váldo-njuovvan čađahuvvo seamma jagi čakčat. Bohcco deaddu ja biergu lea buoremus ovdal ragátáiggi ja ovdal johtima čakča- ja dálveguohtoneatnamiidda, danne lea buoremus njuovvat eanaš oasi árrat čakčat. Muhtumin sáhttá leat guohton- ja doaibmadilli sivvan dasa go ferte maŋidit njuovvama ja njuovvat easka maŋŋá juovllaid. Dát lea iešalddis fuotni doibmii ja go boazodoallit dasa lassin masset buvttadanvuoitovuodu, ja dan geažil adnojuvvo dat hui eahpegovttolažžan. Eará vuodđoealáhusaid ektui lea boazodoallu luonddu hálldus birra jagi, dán berrejit bealit vuhtii váldit šiehtadallamiin ja sihkkarastit ahte 400 000 ruvnno rádji ii galgga gustot dalle jos guovtti buvttadanjagi buvttadus šaddá seamma kaleanddarjahkái.

Sámediggi oaivvilda ahte lea deatalaš movttiidahttit árra njuovvama, ja danne ferte árranjuovvandoarjja fas addojuvvot uhcimusat seamma máksomeriiguin go ovdalge.

- **Sámediggi ávžžuha beliid rievdatit buvttadanvuoitoortnega dainna lágiin ahte dalle go guovtti doaibmajagi njuovvan gártá seamma kaleanddarjahkái, de berre buvttadanvuoittu 400 000,- ruvdnosaš rádji heivehuvvot dan ektui**

Sámedikkis lea beroštupmi ahte boazodoallošiehtadusa ortnegat heivehuvvojit dan ođđa boazodoallo-lága áigumušaide. Sámediggi lea behtohallan go proseassat mat váikkuhit dan eai lean fáddán jagi 2008 šiehtadallamiin. Lágas lea ođđa mearrádus, §12, mii addá vejolašvuoda ásahtit buohtalas siidaoasi dábálaš siidaoasi oktavuhtii. Buohtalas siidaoasi sáhttá addit dušše ovttá mánnái ja dat sáhttá bistit gitta čieža jagi, oaivil lea ahte dan maŋŋá váldá buohtalasoassi badjelosas siidaoasi. Dán mearrádusa ulbmilin lea ásahtit davgasis rekrutterenortnega. Buohtalasoasi oamasteaddjis leat seamma vuoigat-vuodát ja geatnegasvuodát go siidaoasi oamasteaddjis, ja danne oaivvilda Sámediggi ahte dán buohtalas ortnega várás berrejit biddjojuvvot sierra ortnegat boazodoallošiehtadusa bokte.

Vuogas buolvamolsumat gáibidit maiddá ahte boarráset buolvvas lea ekonomalaš vejolašvuotta geahpedit doaimma. Lávdegoddi oaivvilda maiddá ahte šiehtadusbealit fertejit árvoštallat lea go menddo garas dat gáibádus ahte fertejit leat uhcimusat 100 bohcco ovdalge oazžu juolluduvvot loana oastit sagahusealániid.

- **Sámediggi rávve ahte ásahuvvojit sierra ortnegat buohtalas siidaoasi várás boazodoallošiehtadusa bokte.**

Jahkásaččat várrejuvvo 2,0 miljon ruvnno BOF:s Sámediggái. Ruđat galget geavahuvvot boazodoalu oalgealáhusaide. Sámediggi lea ollu jagiid geavahan mearkkašahtti supmiid sierralágan ealáhus-doaimmaid nannemii, boazodoalu oktavuodas. Sierralágan duodjebuktagiid buvttadeapmi ja vuovdin leat deatalaš oasit árvohákanprográmmas boazodoalu siskkobearde ja Sámedikki barggus duoji ealáhusšiehtadusain lea eahpitkeahhtá stuorra mearkkašupmi boazodoalu bearrašiid. Geahčastagas Sámedikki váikkuhangaskaomiid geavaheamis 2007:s oidno ahte 2,8 miljon ruvnno lea juolluduvvon boazodoalu oalgealáhusaide. Dás lea juolluduvvon 1,3 miljon ruvnno duodjeproševttaide ja 1,5 miljon ruvnno leat juolluduvvon eará ealáhusdoibmii boazodoalu oktavuodas.

- **Deatalaš lea bisuhit juolludusa Sámediggái sihkkarastin dihte oktilašvuoda ja einnotahttivuoda Sámedikki váikkuhangaskaomiin**

Boazodoallit leat guhká čuoččuhan ahte boraspirevahágit leat mihá stuorát go dat mii buhtaduvvo maŋŋelgo Fylkamánni lea meannudan buhtadanohcamiid bohccovahágiid ovddas maid ráfáiduhhton boraspiret leat dagahan.

ScandLynx-Nord albbasprošeakta almmuhii aitto bohtosiid mat čájehit ahte albbas goddá ja borra olu eanet bohccuid go dan maid almmolaš eiseválddit Norggas ovdal doivo. Go leat ee. čuvvon radiomerkejuvvon varis albasa, gohčoduvvon M222, de sáhttet dutkit dál duođaštit stuora boraspirevahágiid. Dutkan čájeha ahte albbas goddá olu eanet bohccuid go navdojuvvon, ja dan leat ge boazodoallit čađat čuoččuhan.

Sámediggi lea fuolastuvvan boazoguovlluid boraspiredili dihte, danne go dat dagaha buvttadanvahága ja čuočča boazodoalu rámmaeavttuide. Sámediggi oaivvilda ahte šiehtadallit fertejit digaštallat dan čuočču boazodoallošiehtadallamiid oktavuodas.

Ášši meannudeapmi loahpahuvvui 27.10.08 dii. 18.40.

Ášši 35/08

Gažaldagat Sámedikkeráđđái Sámedikki čoaħkkinortnega § 11 vuodul

Arkiiva

Arkiiváššennr.

SF-

08/4300

Ášši meannudeapmi álggahuvvui 27.10.08 dii.14.20

I Mildosat

Nr	Beaivi	Geas/Geasa	Namahas
1	20.10.08	Áirras Miriam Paulsen, NSR sámediggejoavku	guovttegielalašvuodaruđat

II Gažaldat ja vástádus

Gažaldat 1, áirras Miriam Paulsen, NSR sámediggejoavku

Geavahuvvojit go dat guovttegielalašvuodaruđat, mat juolluduvvojit gielddaide, guovttegielalašvuodadoarjagiid ulbmiliid mielde?

Čujuhit dan oktavuodas áigodagaid 2007-2008 ja 2009-2011 plánaide mo sámegiella galgá hálddašuvvot Divttasvuona suohkanis.

Nannejit go dát ruđat giellabarggu ja lassegoluid go suohkan lea mielde sámegiela hálddašanguovllus, vai gokčet go dát ruđat dan doaibmabušehta mi suohkanis juo livččii?

Omd.

Museum Nord/ Rørvik gård

Duodje-/dáiddabádji skuvllain

Duodjekoaffar/-čájáhus

Astoáiggiklubba/klubbajođihangoddi Moskkis

Prošeaktabargi/ ráđdeaddi sámegielas ja sámi kultuvrras.

Giellabargit dearvvašvuodaguovddázis ja dikšun/fuolahus nuorta, dikšun/fuolahus oarji

Sámediggeráđi vástádus gažaldahkii Sámedikki čoaħkkinortnega § 11 vuodul – Miriam Paulsen NSR:a sámediggejoavku

Sámediggeráđđi oaidná dehálažžan ahte suohkanat ja fylkasuohkanat mat gullet sámegiela hálddašanguvlui, ja mat jahkásaččat ožžot guovttegielalašvuodadoarjaga Sámedikkis, geahččalit ollašuttit suohkaniid/fylkasuohkaniid váldoovddasvástádusa dan oktavuodas, namalassii bálvalit álbmoga guovtti gillii, sámegillii ja dárogillii.

Sámediggeráđđi lea vuoruhan gulahallat suohkaniiguin/fylkasuohkaniiguin digaštallan dihte makkár hástalusat ja vejolašvuodát sis leat ollašuttimiin iežaset geatnegasvuodaid guovttegielat suohkanin/fylkasuohkanin. Dan vuodul lea várrepreseidanta Marianne Balto jagi mielde doallan čoaħkimiid suohkaniiguin ja fylkasuohkaniiguin mat gullet sámegiela hálddašanguvlui. Dat čoaħkimat leat leamaš ávkálaččat, ja ráđđi lea ožžon buori gova dan barggus maid suohkanat ja fylkasuohkanat dahket dán suorggis, ja das ahte makkár oktasaš hástalusat Sámedikkis ja suohkaniin/fylkasuohkaniin leat go guoská guovttegielalaš fáladahkii ja guovttegielalašvuoda doarjaga geavaheapmái. Hástalusat leat stuorrát, ja dat eai leat seammaláganat suohkanis suohkaniin.

Ráđđi doalai čoahkkima Divttasvuona suohkana sátnejodiheddjiin ja ráđđeaddiin 03.04.08 gos lei fáddá Divttasvuona suohkana searvan sámegejala hálddašanguvlui. Suohkan muitalii maid leat bargan, ja makkár bargguid suohkan lea álggahan dan oktavuodas. Dan diehtujuohkima ja čoahkkima digaštallama vuodđu lei earret eará Divttasvuona suohkana giellaplána masa áirras Miriam Paulsen čujuha iežas gažaldagas. Dan čoahkkima maŋŋel oaidná ráđđi makkár hástalusat suohkanis leat ollašuhttit iežaset geatnegasvuodaid bálvalit álbmoga maiddái sámegillii, muhto rádis lea goit dál dat ipmárdus ahte Divttasvuona suohkan váldá dán ášši duodalaččat. Go guoská suohkana guovttegielalašvuodadoarjaga konkrehta geavaheapmái, de čujuha ráđđi daidda gáibádusaide maid Sámediggi bidjá jahkásaš juolludanreivves raporterema ja rehketoalu ektui. Dat čuovvovuvvojit Sámedikkis dábálaš vuogi mielde.

Sámediggeráđđi oaidná makkár oktasaš hástalusat Sámedikkis ja suohkaniin/fylkasuohkaniin leat oážžut nu ulbmillaš geavaheami guovttegielalašvuodaruđain go vejolaš. Dan oktavuodas lea ráđđi čuovvolan dan jagi Sámedikki bušehta áigumušaid ja álggahan guovttegielalašvuodadoarjaga evaluerema. Evaluerenraporta gárvvistuvvo álggus 2009:s. Raportta vuodul galget guovttegielalašvuodadoarjaga juolludaneavttut bušehttajagi 2010 rájes dárkkistuvvot ja konkretiserejuvvot.

III Jienasteapmi

43 áirasis ledje 41 čoahkis. Dán áššis ii jienastuvvon

IV Beavdegirjelasáhusat

Dán áššis ii ovddiduvvon beavdegirjelasáhus.

V Sáhkavuorrolistu ja replihkat

	Sáhkavuorru	Replihkka
1	Miriam Paulsen	
	Marianne Balto	
	Miriam Paulsen	
	Marianne Balto	
	Johan Mikkel Sara, čoahkkinortnegii	
	Egil Olli, čoahkkinortnegii	
	Miriam Paulsen, čoahkkinortnegii	

Ášši meannudeapmi loahpahuvvui 27.10.08 dii. 14.30.

Vuolličállit leat lohkan čoahkkinbeavdegirjji, ja leat gávnahan ahte čoahkkingirjái fievrriduvvon mearrádušat leat nu movt Sámediggi mearridii.

Roavvenjárggas 27.10. 2008

Čoahkkinjođihangoddi

Jarle Jonassen
jođiheaddji

Inger Jørstad

Tone Finnesen

Per Edvind Varsi